Влада—Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради України ◆ № 234 (484) ◆ Вівторок, 8 грудня 1992 року ◆ Ціна 2 крб.

Продиктовано в номер

Касатонов знімається з якоря

Вже кілька місяців адмірал І. Касатонов обіймає дві посади: першого заступника Головнокомандуючого ВМФ Росії і командуючого Чорноморським флотом. Це не могло тривати безкінечно. І, карешті, сьогодні І. Касатонов покидає Севастополь і їде до Москви. Ще раніше сини адмірала, які навчалися у Севастопольському вищому військово-морському училищі імені Нахімова і склали російську присягу, були переведені завдяки батьку в аналогічне училище РФ.

Як сказав мені один із високопоставлених військовослужбовців ЧФ, «Касатонов на посту командуючого ЧФ завдав великої шкоди не лише Україні, а й самій Росії. Він прагнув бути політиком, та це в нього ніколи не виходило».

Виконуючим обов'язки командуючого Чорноморським флотом призначено першого заступника командуючого ЧФ віце-адмірала Віталія Ларіонова. Спостерігачі стверджують, що саме його або, в крайньому разі, начальника штабу ЧФ контр-адмірала Петра Святашова хотів би бачити Президент Росії Б. Єльцин на посту командуючого Об'єднаним Чорноморським флотом. Однак Президент України жодну з цих кандидатур не підтримує. Із запропонованих на цю посаду раніше 20 кандидатур лишилося не більше п'яти. Питання щодо командуючого, вважають спостерігачі, буде вирішене вже до кінця року, конкретніше — 25 чи 26 грудня, під час зустрічі Єльцина та Кравчука, яка має відбутися в рамках зустрічі глав держав СНД у Мінську.

Олександр ПІЛАТ.

МИГ-21 впав на село

Над селом Вербичне Турійського району на Волині зазнав катастрофи військовий реактивний літак МИГ-21, що вилетів з Львівського військового полігону. В самому центрі села літак провалився в землю на 15 метрів. Ніхто з селян не постраждав. На місці катастрофи працює спеціальна комісія.

Богдан БЕРЕКЕТА.

НА ЗАСІДАННІ КОМІТЕТУ РАДИ ЄВРОПИ

7 грудня з Парижа повернулася делегація Верховної Ради України на чолі з першим заступником Голови Верховної Ради **В. В. Дурдинцем**, яка брала участь у засіданні Комітету Парламентської Асамблеї Ради Європи по стосунках з європейськими країнами — не членами Ради Європи.

На засіданні Комітету було розглянуто тринадцять питань. Зокрема, відбувся обмін думками щодо становища в Вірменії, Азербайджані, Македонії, Боснії — Герцеговині, про пересування людей між республіками колишнього СРСР та ін.

Одним з головних на засіданні був розгляд звернень про надання членства в Раді Європи Албанії, Естонії, Латвії, Литві, Румунії. Росії, Словенії та України. Комітет виноситиме свої пропозиції на Парламентську Асамблею, яка прийматиме кінцеве рішення.

Глава української делегації у своєму виступі поінформував про внутрішню і зовнішню політику України, сьогоднішній стан її розвитку і розбудови, проблеми і труднощі на цьому шляху, відповів на запитання.

Василь Васильович, зокрема, відзначив, що прагнення нашого народу розбудувати відкриту демократичну правову державу повністю співпадає з прагненням України стати членом співтовариства європейських держав. Було пікреслено відданість України принципам і зобов'язанням, закладеним у Хельсінкському заключному акті і Паризькій хартії для нової Європи. Рада Міністрів закордонних справ країн — учасниць Наради з безпеки і співробітництва в Європі визнала Україну повноправним членом НБСЄ. Україну як незалежну державу вже визнало 134 країни, із 102 іноземними державами встановлені дипломатичні відносини.

Україна переживає період національного, культурного і духовного відродження, говорилось у виступі. Головне для нас — практичні дії по демократизації усіх сфер суспільного життя, стабілізації економіки, формуванню ринкових відносин, соціальному захисту населення. І для цього Верховна Рада створює необхідну правову базу. Ключове місце в роботі по будівництву демократичних інститутів займає підготовка нової Конституції, яка розробляється з врахуванням історії, традицій українського народу, нашого сьогодення, а також кращого зарубіжного досвіду. Було повідомлено, що парламент і уряд України, враховуючи багатонаціональний склад її населення, приділяють велику увагу правовому регулюванню міжнаціональних відносин.

Сьогодні в Україні, підкреслив В. В. Дурдинець, вирішуються історичне завдання радикальних перетворень всієї політичної і соціально-економічної системи. Його здійснення бачимо у тісному співробітництві з Радою Європи. Нинішня наша участь у розгляді цього питання — ще один прояв бажання України стати її повноправним членом.

Актуально

СЕВАСТОПОЛЬСЬКА ГУБЕРНІЯ? ЧОМУ Б НІ?

На своїй прес-конференції Представник Президента України в Севастополі І. Єрмаков сказав журналістам, що він був у Києві на науково-практичній конференції «Актуальні питання управління територіями України» і там висунув ідею нового статусу міста. Згідно з нею ліквідуються всі державні та адміністративні структури Севастополя. Оскільки Севастополь включає в себе ще два міста — Балаклаву та Інкерман і близько 50 селищ та сіл, Єрмаков запропонував створити мерію або губернію. Адже особливість Севастополя в тому, відзначив він, що крім двох властей — державної та адміністративної, існують ще дві реальні влади — Чорноморський флот і ВМС України. Єдину структуру влади очолює мер чи губернатор.

І. Єрмаков повідомив журналістам, що Інститут держави та самоуправління України з допомогою канадських спеціалістів розробляє законопроект про статус Севастополя, який і буде винесено на розгляд чергової сесії українського парламенту.

І якщо в березні нинішнього року Єрмаков відстоював принцип неподільності Криму, Севастополя й Чорноморського флоту, то у вересні на сесії ВР Криму заявив, що Севастополь не повинен входити в Республіку Крим, а має бути самостійною адміністративною одиницею у складі України. Тепер ця ідея, схоже, набирає реального змісту.

(Закінчення на 6-й стор.).

На запрошення державного секретаря з оборони, члена парламенту Великобританії Малколма Ріфкінда в об'єднане королівство з офіційним візитом відбув міністр оборони України генерал-полковник Костянтин Морозов. У програмі візиту, як повідомляє прес-служба МО України,— зустрічі з держсекретарем з оборони і представниками військового відомства Великобританії, відвідання парашутно-десантної частини, баз військово-повітряних сил і військово-морського флоту.

А ЇХАТИ ТРЕБА

За Черніговом, на гомельській трасі, через кожні 200—300 метрів кустарні заправки. Одна, друга, третя... шоста...

— Та на кого ж вони, наївні, сподіваються! — вихопилося мимоволі. Але, виявилося, що то ми наївні. Бо життя прозаїчніше: виявляється, у Білорусі дешевший бензин, а у нас — горілка. Звичайно, відносно дешевші, відносно дорожчі. Та бартер діє, бо їхати треба!

Сергій ПАВЛЕНКО.
Фото Валерія ІНЮТІНА.

У наступному випуску

Закон України ПРО ОСНОВИ МІСТОБУДУВАННЯ

У комісіях Верховної Ради України

Комісії Верховної Ради продовжують роботу над проектами документів, які розглядатимуться на пленарних засіданнях, обговорюють інші питання.

Проект Закону «Про статус депутатів місцевих Рад народних депутатів України» та проект постанови Верховної Ради про проект Положення про збори територіальної общини в Україні вирішила запропонувати в порядок денний роботи сесії **Комісія у питаннях діяльності Рад народних депутатів, розвитку місцевого самоврядування.**

Комісія також розглянула подання Генерального прокурора України про необхідність прийняття Закону «Про порядок одержання згоди Ради народних депутатів на притягнення депутата до відповідальності» і в основному схвалила законопроект. З врахуванням зауважень та внесених змін направить його в Комісію з питань законодавства і законності.

Комісія з питань культури та духовного відродження заслухала інформацію народного депутата Я. І. Дмитришина щодо підготовки в робочій групі проекту Закону про національний архівний фонд і архівні установи. Крім депутатів, над ним працює десять фахівців. Пропонується його розгляд на сесії в першому читанні.

Розглянуто і підтримано пропозиції об'єднаного пленуму творчих спілок України, які передбачають здійснення конкретних заходів щодо соціального захисту творчої інтелігенції в умовах економічної кризи і переходу до ринкових відносин.

Крім цього, комісія обговорила питання, яке на перший погляд не належить до її компетенції, а саме — факт продажу з некомерційної виставки «В тіні серпа і молота» 45 творів образотворчого мистецтва вітчизняних авторів. Виставка була організована Міністерством культури України і приватною німецькою фірмою «К. Хіпп». Вона складалася з робіт, які знаходилися у фондах Дирекції художніх виставок України і не підлягали продажу. Комісія рекомендувала міністру культури України І. М. Дзюбі провести службове розслідування причин, що призвели до протиправних дій працівників міністерства, спричинення значної шкоди національній мистецькій скарбниці. Вирішено просити Генерального прокурора України порушити кримінальну справу щодо цього факту.

Комісія з питань будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства готує проекти законів про архітектуру та про капітальне будівництво, які мають виноситись на сьому сесію. Передбачається, що 8 грудня народні депутати, фахівці Кабінету міністрів, Мінархбуду та Мінюсту аналізуватимуть проекти цих документів на розширеному засіданні комісії.

Прес-центр Верховної Ради України

Влада Рад і влада Президента

КОНФРОНТАЦІЯ?

У протистоянні пройшла чотирнадцята сесія обласної Ради. Точки зору голови обласної Ради О. Лисенка, який у доповіді зауважив, що проект Конституції більшість сільських і селищних Рад схвалили «без достатнього обгрунтування», підтримали всі депутати-промовці. Вони були одностайні: у запропонованому варіанті приймати його не можна.

Ця, здавалося б, монолітна позиція, однак, зазнала краху після емоційного виступу представника Президента в Ічнянському районі В. Рога, який сказав: «Люди, схаменіться! Досить гратися з народом!». Він розповів про те, як в його районі місцеві депутати, не читаючи проекту, схвалювали заздалегідь розіслане рішення, проект якого постійні комісії запропонували сесії облради. На знак протесту він згодом покинув зал. Відмінною від депутатської була думка і представника Президента в Чернігівській області В. Мельничука: «Як можна тепер жити, не маючи Основного Закону?»

Зрештою, сесія прийняла рішення, в якому поставлено вимогу до Президії Верховної Ради України винести проект на перше читання у парламенті за умови повної переробки п'ятого і шостого розділів та приведення його у повну відповідність з Декларацією про державний суверенітет України.

Постійні комісії відхилили програму приватизації комунального майна області та фінансовий звіт, запропоновані облдержадміністрацією. Лише після взаємних звинувачень досягнуто компромісних рішень.

У кулуарах сесії депутати та запрошені занепокоєно констатували загострення конфронтації між адміністрацією та Радою, але, як на мене, вона не кризова, а свідчить про те, що «чернігівський парламент» не такий уже безнадійно апатичний, партократично-консервативний. У нових умовах, здається, у нього прорізалися «зуби» і поступово окреслюється результативне поле діяльності. Зважена й небайдужа експертиза проектів, задумів виконавчих адміністративних структур, діловий контроль за їх діями — потрібні й важливі елементи демократії, становлення цивілізованих противаг обох влад.

Після сесії стало зрозуміло: чернігівські Ради вже не просплять волюнтаристські рішення, належно спитають за непродумано використані кошти навіть у глави облдміністрації. Хоча вчитися співробітничати без образливих випадів, підніжок, конфронтації треба і депутатам, і представникам адміністрації.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Чернігів.

НА ШЛЯХАХ ДО САМОВРЯДУВАННЯ

7 грудня Центр підвищення кваліфікації кадрів Інституту державного правління і самоврядування при Кабінеті Міністрів України прийняв черговий потік слухачів — голів міських Рад народних депутатів міст районного підпорядкування.

Із вступним словом перед слухачами виступив заступник Голови Верховної Ради України Володимир Борисович Гриньов.

Навчальним планом передбачено дати слухачам не тільки оглядовий матеріал з питань внутрішньої і зовнішньої політики, тенденцій розвитку законодавства в сучасній Україні, але й напрацювання конкретних доробок з питань соціального захисту населення за умов форсування ринкових відносин, розвитку самоврядування та інших проблем місцевого життя.

Прес-центр Верховної Ради України

В партіях і рухах

СУТЬ НЕ В НАЗВІ, А В НАМІРАХ

Рух став політичною партією у вигляді... громадсько-політичної організації

Іронія політичної долі на четвертих всеукраїнських зборах Руху була не в тому, що збори вочевидь продемонстрували неможливість подальшого існування будь-якого об'єднання громадян без урахування думки цих громадян, а в тому, як громадська думка все-таки вплинула на перебіг роботи делегатів. Хто з нинішніх політиків республіки не заявляв, що громадяни України відчувають відразу до слова «партія»? Практично всі. Але партій в Україні розвелося, як, вибачте, грибів після дощу. І за відсутності чіткої структурованості суспільства, його політичної апатії й недорозвиненості нових класів та прошарків партії нагадували (й нагадують!) скоріше клуби за політичними інтересами та уподобаннями, аніж повноцінні політичні організми. За винятком хіба що того, що всі називають «партією влади», Соціалістичної партії та Народного руху України. З тією тільки різницею, що перші дві формації об'єднувалися відповідно або за особистою зацікавленістю зберегти владу всіх рівнів, або за ностальгією за світлими спогадами про будівництво не менш «світлого майбутнього» й намаганнями повернути сьогодення на старі рейки, а Рух намагався бути координатором дій і своєрідною парасолькою для нових політичних сил. З «парасолькою» нічого не вийшло, бо її, по-перше, розривали амбіції окремих політичних партій, які шукали своє обличчя. По-друге, з'явився Закон про об'єднання, який чітко поставив вимогу: або партія, або громадська організація.

Але й цей закон, з'ясувалося, страждав на загальний недолік усіх нових законів: його можна було цілком легально обминути. Бо він не регламентує питання чіткого визначення чи назви об'єднання громадян, а про суть цього об'єднання говорять тільки статутні положення. Займаєшся комерцією, підприємництвом, одержуєш допомогу з-за кордону — ти громадська організація. Займаєшся тільки політикою — отже, політична партія.

Рухівські теоретики це «розкусили» й на IV зборах з урахуванням негативного ставлення громадян до відомого слова залишили самоназву «незалежна масова громадсько-політична організація», а статут змінили згідно з вимогами закону до політичних партій.

Курс на «департизацію Руху», про який так довго говорили його опоненти, закінчився, як це не парадоксально, появою політичної організації партійного типу. А щоб зберегти величезну (без перебільшення) кількість прихильників, до статуту внесли зміни про фіксованих членів (їх сьогодні 50 тисяч з рухівськими партквитками), **прихильників Руху** (щось на зразок комуністичних чи нинішніх соціалістичних «співчуваючих» — їх сотні тисяч) та асоційованих членів (різні громадські, культурницькі, просвітницькі, національні товариства, організації тощо). Не можуть бути серед останніх тільки політичні партії, з якими Рух збирається вступати в політичні блоки чи коаліції. І на виборах, і для досягнення певних політичних цілей. У всякому разі соціал-демократи і селянські демократи, чиї партії асоційованими членами входили до Руху, на коаліцію згоду дали, про що й заявили на з'їзді.

Але найголовнішим здобутком IV зборів Руху все-таки була не певною мірою словесна мімікрія, а врахування ще однієї вимоги широкого загалу. А саме прийняття Концепції державотворення в Україні. Не якоїсь економічної чи соціально-політичної програми чи пропозицій з певного питання, а комплексного документа з усіх проблем становлення в республіці національної незалежної, демократичної і правової держави. В Концепції враховано все, і тому, незважаючи на можливі корекції під плином часу чи через зміни конкретної ситуації, цей документ може об'єднати прихильників і бути запропонованим для реального втілення як програми державотворення. І лідери Руху, і делегати були одностайні в думці: Концепція одночасно є й передвиборчою платформою Руху на майбутніх виборах до представницьких, а якщо вдасться, то й до виконавчих органів усіх рівнів.

Від цього документа делегати «танцювали» й у визначенні інших програмних вимог: вихід України з СНД, підписання тільки рівноправних міждержавних угод, виведення ядерної зброї тільки за умови гарантій безпеки, контроль за всіма процесами, що відбуваються в економіці й суспільстві, унітарна Україна тощо. Заступник голови Руху О. Лавринович визначив і соціальну базу підтримки Концепції: «Ми спиратимемося на працьовитого й заможного українського господаря, якому ми повинні допомогти стати таким». З огляду на те, що найбільшим опонентом приватної власності є той, хто її не має, то це справді безпрограшний варіант.

Отже, як на мене, то Рух, здається, до з'їзду дійшов до своєї критичної межі кризи, а від з'їзду почнеться його нове становлення. Бо є програма і люди, які в неї вірять. Можна вже говорити й про конкретність опозиції як такої, бо є з чим іти до влади, а не тільки з плакатами й листівками.

Був на з'їзді і такий зворушливий момент: попри брак часу делегати хвилиною мовчання вшанували і сумну річницю початку голодомору, і всіх, хто в різні часи загинув за волю України. А коли в організації, незважаючи на політичні баталії, залишається час і на святе, то в неї не може не бути майбутнього.

Володимир СКАЧКО.

ОБ'ЄДНАЛИСЯ МІСТА ПРИЧОРНОМОР'Я

Підписанням статуту Чорноморського клубу 6 грудня в Одесі завершилась міжнародна зустріч мерів найбільших міст-портів на Чорному морі. У найближчі три роки штаб-квартира клубу, яку очолив мер Варни, знаходитиметься у цьому болгарському місті.

На нинішній зустрічі учасники клубу визначили найважливіші завдання, які вони мають намір реалізувати. Це, в першу чергу, об'єднання зусиль усіх причорноморських країн по врятуванню Чорного моря, розвиток і зміцнення економічних зв'язків, встановлення тісних контактів у сфері культури.

Чи зуміють члени Чорноморського клубу здійснити свої плани, покаже їх наступна зустріч, яку намічено провести в 1993 році в румунському місті Констанца.

Вікторія ДІДУХ,
кор. Укрінформ.

Точка зору

Слово за банком: конвертованість гривні

ПРОБЛЕМИ ТА МЕХАНІЗМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ

Ще не так давно, коли йшлося про запровадження національних грошей, однозначно наголошувалося: гривня має обов'язково стати конвертованою. Нині робляться дещо інші акценти — підкреслюється, що такий захід є занадто ризикований до здійснення загальної економічної стабілізації, і про конвертованість не може бути й мови.

ПЕРШ за все мусимо досить чітко уявити можливі негативні явища. Мається на увазі ймовірність провокування процесом конвертованості знецінення національного багатства та робочої сили, обвального банкрутства окремих видів виробництва, некерованого поглиблення соціальної диференціації населення та деяких інших досить неприємних явищ, які слід завчасно упередити.

Та не завжди враховується, що в процесі запровадження валюти формуються досить сильні економічні саморегулятори, які автоматично протидіють їх розвитку. Конвертованість утримує в собі вагомий позитивний потенціал, без використання якого всі наші дії стосовно переходу до реальних ринкових відносин і загального оздоровлення економіки можуть стати малоефективними. Мусимо зрозуміти, що конвертованість є абсолютно необхідною для забезпечення процесу демонополізації економіки, її структурної перебудови, подолання кризи платіжного балансу, інтеграції у світове господарство та інше.

Це можна сказати і про здійснення грошової реформи. Навряд чи викликає сумніви те, що стабілізація національної грошової одиниці, яку мають запровадити, її купівельна спроможність та авторитет вирішальною мірою залежить від того, чи зможемо ми забезпечити конвертованість гривні із самого початку введення її в обіг. Тож йдеться, по суті, про одне із визначальних завдань не лише грошової реформи, а й ринкової переорієнтації нашої економіки. У цьому зв'язку конче важливо усвідомити таке: якщо не ставити за мету вирішення проблеми конвертованості, то за грошову реформу можна взагалі й не братися.

У 1990 РОЦІ Югославія почала грошову реформу із запровадження конвертованості динара. Згодом таким же шляхом пішла й Польща, яка у тому ж році ввела конвертованість злотого. І в Югославії, і у Польщі цей радикальний захід дав досить значущі економічні результати. Йдеться про суттєве зниження темпів інфляційного процесу й здійснення на цій основі загального оздоровлення грошового обігу. Яким чином можна забезпечити найбільш ефективне запровадження конвертованості гривні з часу введення її в обіг? Реальні можливості виникають лише за умови, коли запровадження гривні здійснюватиметься поетапно на основі попереднього використання системи її паралельного обігу з купоном. Лише це дасть можливість нам в умовах економічної кризи забезпечити відносну стабілізацію гривні, її достатню купівельну спроможність. Звичайно, йдеться про використання напочатку лише окремих елементів конвертованості й поступове наповнення їх відповідно до зміцнення економіки більш масштабним змістом.

ТЕПЕР про деякі конкретні пропозиції стосовно механізму конвертованості. Найбільш принциповим є обгрунтування співвідношення між зовнішньою і внутрішньою конвертованістю. Зовнішня конвертованість передбачає надання права у першу чергу іноземним інвесторам (фізичним та юридичним особам) вільно обмінювати свої гривневі активи як доходи, прибутків чи інших надходжень у необхідну їм валюту інших держав. Вирішення цих завдань сприятиме забезпеченню відкритості нашої економіки, зробить її більш привабливою для західного капіталу.

Успішне розв'язання проблеми значною мірою визначатиметься й тим, наскільки ми зможемо органічно поєднати запровадження гривні та її конвертованості з процесом приватизації. Гадаю, що лише на основі такого поєднання можна ставити питання про можливість невідкладного проведення грошової реформи.

Що мається на увазі?

Добре відомо, що у нас відсутні необхідне товарне наповнення ринку, резервний фонд та інвалютні нагромадження. Але ми маємо інші ліквідні активи. Це державне майно, що підлягає приватизації і яке може і обов'язково повинно ефективно використовуватися як товарна основа емісії нової грошової одиниці та її конвертованості.

ТА РЕАЛІЗАЦІЯ завдання потребує від владних структур досить непростих, неординарних рішень. Передусім Верховна Рада має перевести вартість державного майна, що підлягає приватизації шляхом вільного продажу, в резервні активи Національного банку. Сформована на їх основі гривня на першому етапі реформи може використовуватися як приватизаційні гроші, що обгрунтовуватимуть купівлю та продаж об'єктів державної власності. Такі гроші, випущені в обіг у вигляді валютних сертифікатів або валютної гривні, могли би стати конвертованими. Їх можна було б використати за утворення необхідних механізмів та функціональних структур, а також у разі застосування пільгових курсових співвідношень, для оплати зобов'язань НБУ по зовнішньому боргу, відповідних переведень валютних депозитів, що розміщені у банківських установах, розташованих на території республіки, часткового погашення (в межах приватизаційних рахунків населення в ощадних касах) внутрішнього боргу, продажу за вільно конвертовану валюту на відкритому ринку та для деяких інших цілей.

Наслідком таких дій міг би стати подвійний результат: утворення грунтовної основи конвертації гривні уже в її початкових формах, з одного боку, і активний вплив нової грошової одиниці на процес приватизації і становлення системи ринкових відносин, із іншого.

ПЕРЕХІД від зовнішньої до внутрішньої конвертованості передбачає надання права громадянам та юридичним особам України вільно купувати за гривні іноземну валюту, що використовуватиметься ними попередньо у цілях зовнішньоекономічної діяльності. Зрозуміло, що реалізація цього права можлива лише на пізніших етапах грошової реформи. Для цього потрібна достатня стабілізація національної грошової одиниці, утворення інфраструктури, здійснення заходів по нагромадженню валютних ресурсів та потрібного резервного фонду.

У процесі запровадження конвертованості найбільш складним і відповідальним є питання валютних курсів. На мій погляд, на початку грошової реформи курс гривні стосовно інших валют має встановлюватися опосередковано через ринковий курс карбованця. НБУ законодавчо повинно бути надано право залежно від курсової стабільності вибирати режим (фіксований чи плаваючий) валютного співвідношення гривні з карбованцем. У подальшому розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України сформуються необхідні передумови фіксації валютного курсу гривні по відношенню до однієї з валют країн Західної Європи чи до екю. Це сприятиме номінальній стабілізації гривні.

Важливо зрозуміти і те, що на початкових етапах грошової реформи не можна допускати штучного завищення валютного курсу гривні, що неодмінно вестиме до торгового та платіжного дефіциту, вичерпання валютних резервів, підриву конвертованості, а також до зниження ефективності бюджетної, грошово-кредитної та валютної політики.

З урахуванням того, що обіг іноземної валюти на внутрішньому ринку підриває купівельну спроможність національної грошової одиниці, чим стримує можливості її стабільної конвертованості, на час грошової реформи мають бути застосовані обмеження торгових операцій, здійснюваних безпосередньо в одиницях ВКВ. Ці операції можуть проводитись на основі попередньої конвертації іноземної валюти у гривню. Вказані дії підвищуватимуть авторитет національної грошової одиниці, й у кінцевому підсумку сприятимуть її ефективній конвертованості.

Здійснення грошової реформи завжди вважалося найбільш складним і радикальним засобом якісного оновлення економічної системи суспільства. У січні поточного року, коли запроваджувалися купони, ми не були ще готові до цього заходу. Нині обставини змінилися. За моїми оцінками, теперішня соціально-політична ситуація може кваліфікуватися як така, що утримує в собі достатньо сприятливі передумови для негайного початку грошової реформи та її енергійного проведення. Цілком зрозуміло, що головну роль у цьому має відіграти Національний банк України. Тож хочеться надіятися, що головний банк республіки за короткий час свого існування зміг уже досягти у своєму розвитку такого рівня, який забезпечує йому можливості кваліфікованого вирішення цього вельми складного і, по суті, кардинального для нашої економіки завдання.

Анатолій ГАЛЬЧИНСЬКИЙ,
доктор економічних наук.

«ЕКОЕКСПО-92»

Важко собі уявити, що через декілька років ми з вами можемо опинитися в такій ситуації, як герої фільму «Через терні до зірок», де життя у протигазах та атмосфера без кисню стали цілком звичним явищем. І не так уже це фантастично сьогодні. Зони екологічного лиха нагадують про себе збільшенням кількості хворих людей, скороченням тривалості життя...

У розв'язанні напружених екологічних проблем помітну роль відіграють численні організації та спілки, які покликані змінити ставлення до навколишнього середовища та поліпшити його стан, поки це ще можливо. Український екологічний фонд (УЕФ) ставить собі за мету підтримувати розвиток екологічного бізнесу в Україні, допомагати одержувати кошти на екологічні програми тощо. Адже без цього не можна захистити і зберегти те, що залишилося недоторканим.

Саме цим питанням було присвячено виставку «Екоекспо-92», яка недавно проходила у Львові. Її організували та провели Український екологічний фонд, його Львівське регіональне відділення за підтримки Міністерства охорони навколишнього природного середовища, Міністерства машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії України та за безпосередньої участі підприємства «Львів-Експо». Хоча основний наголос ставився на екологічних проблемах гальваніки, питання, що їх порушено на виставці, цим не обмежувалися. Поряд з підприємствами та фірмами, які показали свої розробки щодо вилучення важких металів з промислових стічних вод, на виставці були представлені й розробки для побутового використання, наприклад, фільтрів для поліпшення якості питної води в домашніх умовах «Кристал-1», запропонований центром «Водоекологія» з Києва.

У виставці взяли участь підприємці та науковці з Росії, Білорусі, Польщі та майже з усіх областей України.

У рамках виставки проведено науково-практичний семінар «Екологічні проблеми гальванічних виробництв», в якому взяли участь провідні вчені з Інституту загальної та неорганічної хімії АН України, НВП «Інтра», що займається технологією іонно-плазмового вакуумного нанесення покриттів, а також доктор-інженер з фірми «Полімекс-Секор» Францішек Тузнік.

Результати виставки ще обробляються, але вже ясно, що такі заходи життєво необхідні нашій країні. Тому УЕФ вже розпочав роботу над підготовкою наступної виставки, яка має відбутися в травні 1993 року і буде присвячена проблемам Дніпра та питної води.

УЕФ закликає до співпраці зацікавлені організації. Телефон у Києві: 224-11-13.

Марина МАЛИК,
інженер УЕФ.

Повертаючись до надрукованого

«Зелена варта» (ГУ, № 102, 3 квітня 1992 р.).

ОХОРОНЦІ БЕЗ ПРАВ...

У Радянському Союзі, «підкорюючи» природу, забували про те, що людина — складова частка навколишнього світу і залежить від нього. Тому люди, поставлені охороняти природу, мали тільки обов'язки і майже не мали прав. Згадати хоча б правила застосування єгерями зброї проти губителів природи.

Тож, відновивши незалежність України, маємо нагальну потребу в створенні такої організації, як Зелена варта.

Ю. ЯКОВЛЄВ.
Кривий Ріг.

...А ЧЕСНІ ЛЮДИ БЕЗ ОРГАНІЗАЦІЇ

Щиро вдячний авторам статті «Зелена варта» за порушену проблему. Теж давно мрію про мобільний воєнізований державний орган на зразок Державтоінспекції, який займався б охороною природи. Доглядати ж за зеленими насадженнями міст і сіл, оперативно запобігати їх нищенню, засміченню тощо — справа органу, про який ідеться. Місцеве начальство за іншими проблемами цього здебільшого «не помічає». Усілякі «зелені» та «голубі» патрулі лише декларують природоохоронні цілі, але не здатні здійснити їх. Районні осередки добровільного Товариства охорони природи самоусунулися від виконання своїх обов'язків, а подекуди й саморозпустилися. Втім, мабуть, скрізь є ентузіасти-природолюби, які лише заради збереження природи «йдуть» у громадські інспектори. Після організації нового органу, який має бути воєнізований, а його працівники чи то службовці мають бути вбрані у форму, з'явиться, нарешті, можливість використати і їхній потенціал.

Сава МОСКОВЧЕНКО.
Теклино
Черкаської області.

Продиктовано в номер

У НЕБО КУЛЬКИ ЗАПУСКАЛИ

Минулої суботи на площі Незалежності у Києві увесь день панувало пожвавлення, пов'язане з мітингом-концертом об'єднання «Нова Україна». Агітували ставити підписи за проведення референдуму «Незалежній Україні — новий парламент». Час від часу у небо здіймались газові кульки, доки їх кількість не зрівнялася з кількісним складом депутатського корпусу. У такий спосіб учасники мітингу ніби розпустили парламент достроково, до референдуму, на користь якого поки що висловилось 700 тисяч чоловік.

Наш кор.

БІЛАШКИ ВИМАГАЮТЬ

З 1 грудня триває пікет траси Черкаси — Умань жителями села Білашки Тальнівського району. Страйковий комітет, утворений на сході селян, вимагає провести незалежне медичне обстеження дітей і повторну радіологічну експертизу території. Акція протесту триватиме доти, заявили пікетники, доки Мінчорнобиль, на основі об'єктивного обстеження, не надасть Білашкам статусу четвертої зони радіоактивного забруднення, який мають усі навколишні населені пункти.

Завмерла траса Черкаси — Умань, перегороджена пікетуючими у Білашках. Транспортний потік вимушений повертати на об'їзну дорогу через далекий Маньківський район.

Вимоги пікетуючих попередньо надіслані до ВР України, Міністерства транспорту, Чорнобильського комітету при Верховній Раді, обласній і районній держадміністраціях.

Лідія ТИТАРЕНКО.

ГРА БЕЗ ПОСЕРЕДНИКІВ

У рамках Міжнародної науково-практичної конференції «Здоров'я дітей», що проходила 3—4 грудня у Міністерстві охорони здоров'я України, в Державному культурно-просвітному центрі «Український дім» було розгорнуто, на мій погляд, незвичайну виставку «Меддіалаб-92».

До цього наша невибаглива медицина вивчала досягнення світової системи охорони здоров'я через торговельно-посередницькі, здебільшого — міжнародні організації, на кшталт швейцарської фірми «Мораг», яка користується незаперечним авторитетом на території СНД. Відсутність валютних коштів у міністерства охорони здоров'я, внутрішньої конвертації, комерційних структур та експертів по вивченню потреб вітчизняного ринку та кон'юнктури міжнародного, зводили практично нанівець ефективність подібних виставок. «Меддіалаб» (Медичні діагностичні системні та лабораторні методи дослідження) — це перше дітище самого міністерства в особі старшого наукового працівника інституту педіатрії, акушерства та гінекології Едвіна Задорожного та його команди, в яку увійшло акціонерне товариство «Харківський міжнародний комерційний центр».

Подейкують, що президент швейцарської фірми «Мораг», який також завітав сюди, був підкреслено ввічливим, бо відчув, мабуть, що Україна невдовзі не матиме потреби у посередниках.

Сергій ВУСАТИЙ.

КУПИЛИСЯ

Не так давно виникла у Запоріжжі комерційна авіакомпанія «Авіасвіт», а вже двічі оскандалилася. Нинішньої осені туристи на борту орендованого компанією літака, намагалися вивезти з України контрабандного товару майже на 2 мільйони карбованців. Працівники СБУ вчасно припинили рейс. Вдруге про «Авіасвіт» (керує ним колишній начальник відділення міліції аеропорту Запоріжжя) заговорили у зв'язку з перевіркою використання нафтопродуктів. З'ясувалося: нанесені «Авіасвіт» закупив у рідного авіапідприємства майже 2,5 тис. тонн гасу, а у жовтні продав той-таки гас тому-таки підприємству, але у 70 разів дорожче. Правда, не весь — щось залишено на майбутнє. Отака комерція. Справою знов зайнялись працівники СБУ.

Олександр МИХАЙЛЮТА.

ПІД СУЗІР'ЯМ СТРІЛЬЦЯ

народилася легендарна хорунжа Українських Січових Стрільців, четар УГА Олена Степанівна, борець за незалежність, видатний учений. Вчора у Львові відбувся урочистий вечір, присвячений 100-річчю з дня народження О. Степанівни, відкрито тематичні виставки в історичному музеї та державному історичному музеї-архіві. У селі Вишнівчик освячено меморіальну дошку.

У «ГРАНД-ОТЕЛІ» ПАХНЕ КРОВ'Ю

Скандал довкола «Гранд-отелю», про що йшлося в суботньому номері «ГУ», набуває трагічного забарвлення. Вчинено збройний напад на подружжя Мельничуків, партнерів і родичів співзасновниці цього спільного підприємства, громадянки США Марти Федорів. Б. Мельничук, в. о. директора готелю, помер від вогнепального поранення дорогою до лікарні. Його дружина Наталія, головний бухгалтер готелю, госпіталізована.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

ЗЛОЧИНЕЦЬ ЗВЕРТАЄТЬСЯ ДО МІЛІЦІЇ

Такого у міліцейській практиці ще не було. Увечері 2 грудня у Сімферополі до Київського РВВС звернувся місцевий житель, один з лідерів злочинної групи, і попросив допомоги: у його власну машину закладено заряд вибухівки. Наступного дня з машини було вилучено саморобний магнітний вибуховий пристрій з дистанційним управлінням, начинений двома толовими шашками.

БЕНЗИН, ЗБРОЯ

Тільки за останній тиждень листопада міліцією припинено 119 злочинів, пов'язаних з паливно-мастильними матеріалами, серед них 56 крадіжок (8 — в особливо великих розмірах). Державі завдано збитків на суму понад 2,3 млн карбованців. Виявлено 540 фактів незаконного відпуску та придбання нафтопродуктів, оприбутковано 963 тонни пального, встановлено нестачі — 272 тонни.

А ось дані щодо вилучення зброї — тільки за один день, 3 грудня ц. р. у киянина В. Самойлова вилучено малокаліберну гвинтівку, 133 патрони, бікфордів шнур, годинниковий механізм для вибухового пристрою і 12 тротилових шашок. У Кіровограді у С. Никори вилучено кулемет калібру 14,5 мм. У Чернігові у Ю. Миколаєва — револьвер «Наган» з патронами. На залізничній станції Харків у сквері виявлено речовий мішок з 230 патронами до автомата АК-47.

Ольга ДАНИЛЕНКО.

ЗІБРАЛИСЯ ПІД СМОГОМ

Екологія

Як відомо, найбільшим забруднювачем повітря в Києві сьогодні є автотранспорт. Адже 80 відсотків шкідливих речовин у повітрі — з вихлопних труб автомобільних двигунів.

Цій проблемі було присвячено нараду відповідальних працівників підприємств лівобережних районів Києва за участю екологічних служб районних державних адміністрацій, Управління ДАІ міста, Держуправління охорони навколишнього природного середовища по Києву.

Вирішувались питання застосування нових інженерних методів, що зменшують забруднення повітря автотранспортом. Мета зустрічі — поєднати зусилля підприємств і наукових закладів, які займаються проблемами зниження шкідливих викидів, продовження строку експлуатації транспортних засобів, економії палива тощо.

Конкретні пропозиції щодо цього запропонували виробничникам керівники науково-виробничого регіонального центру «Дальсо-Укртехнаука», виробничо-комерційного підприємства «Галичина — Київ», фірми «Адіоз».

Дай Боже, щоб новітні розробки вкотре не залишилися непоміченими за смогом байдужості.

Тамара ПАХОЛОК.

І В КАРПАТАХ ВИПЛАВЛЯЛИ ЧАВУН

Реалії

Свого часу і на Прикарпатті було започатковано, щоправда — кустарну, металургію. Поблизу села Ясеня Рожнятівського району митрополит А. Ангелович на власні кошти збудував так звану домницю по виплавці чавуну. Звідси і виникла назва фабричного поселення — Ангелів, яке, на жаль, до наших днів не збереглося.

Натомість збереглися руїни будівель і сама домниця. Стіни ливарні викладені з гірського каменя і сягають товщини понад три метри. На них ще й тепер видно шлак, приварений до каміння вогнем. Через віконниці отвори за допомогою спеціального міха нагніталося в потрібній кількості повітря. Міх приводився в дію за допомогою водяного колеса. Тут же прокладено і канал довжиною майже кілометр для подачі води.

Поблизу унікальної металургійної споруди знайдено залишки деревного вугілля, запаси руди, шматки виробів з чавуну. Як правило, це були кухлі, миски та інший посуд.

Руду робітники-залізняки доставляли з кар'єру на підводах, запряжених волами, і засипали через верхній отвір. Потім її вкривали шаром вугілля й запалювали. Через нижній двометровий отвір лився готовий чавун.

Першу плавку здійснено в 1811 році. Але оскільки продукція була низької якості і не користувалася попитом, ливарне підприємство через сім років закрили.

Більш докладно про Ангелівську домницю можна довідатися з путівника «Маршрутами слави Прикарпаття», який випустило в світ у 1987 році ужгородське книжкове видавництво «Карпати».

Краєзнавці і місцева влада планують реконструювати домницю як цінну історичну пам'ятку металургійного виробництва і інженерної думки.

Іван ІВАНИШИН.
Івано-Франківська область.

Контакти

ТОМУ СВІТИТЬ СОНЦЕ, ХТО МАЄ СОНЯЧНІ БАТАРЕЇ

Здається, економічна криза обминула добре відомий у країнах Співдружності макіївський завод «Скіф», що виготовляє побутову радіоапаратуру. Тут не тільки зберегли колишні обсяги виробництва, а й запровадили випуск нової продукції. Нещодавно відкрили цех виготовлення сонячних батарей, які дозволяють повністю уникати дефіцитних елементів живлення для побутової радіотехніки.

Встояти у нинішньому становищі дозволило тісне співробітництво з понад трьома сотнями постачальників з держав СНД. Ставрополь і Краснодар, скажімо, запропонували розширювати виробництво по виготовленню сонячних батарей спільними зусиллями.

На знімку: дільниця збирання магнітофонів «Скіф». На передньому плані — бригадир Вікторія Гнездилова.

І. БРУЙ.

Донецька область.

Так і живемо

САМІ ПІДКОПАЛИ, САМІ Й ВИПРЯМЛЯЛИ

Ще два роки тому, внаслідок підземних робіт, які проводили шахтарі шахти імені Горького, дав значний крен міст через Кальміуське водосховище. Нормальне функціонування транспортних засобів Донецька опинилося під реальною загрозою. Шахтарі та співробітники Інституту гірничої геомеханіки і маркшейдерської справи оперативно провели заходи, які дали змогу продовжити безперебійну експлуатацію моста на півроку.

І ось недавно міст, що, до речі, є архітектурною пам'яткою, був «вилікований» остаточно. Застосування потужних домкратів удосконаленої конструкції, багатий досвід донецьких вчених у цій справі дозволив і цього разу провести роботи без зупинки руху автотранспорту через міст.

Залишається сподіватися, що шахтарі будуть «копати» у цьому місці обережніше, а то, чого доброго, не лише міст провалиться, а й все Кальміуське водосховище втече під землю. Що тоді будуть випрямляти?

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецьк.

Отакої!

БРАКУЄ ... МІСЦЬ...

Начальника ... внутрішніх ... управління С... обласного ... кав «на кил... лектив Хар... торного зав... «Куди дивит... чальник УВС ... лейтенант О... нив, що йог... до зустрічі ... том віч-на-в... ротьби з о... чинністю по... мум розв'яз... ми: належні ... ментському ... яких вже не... арештованих...

Ми...
Харків.

Крим...

БОГ СТВОР... СЕМ КОЛ... Р...

Група ке... лася з Угор... тованому ав... ущерть за... крамом. Пі... шили переп... ли розм'ят... автоб... ув... лодки з ... но» попрос... проїзд по ... відповідь ... хопив пісто... рок карабін... дала осічку... летний пост... тирів упав... ко вибу... терито... Поранено... го напарник... вили до лік... вдалося. К... мали під Л... слідство.

Ми...
Закарпат...

БАНДУ З...

Останнім ... патті почаст... автомобілів, ... міжнародни... ми. У... н... близу ... кого району ... вимсниками ... з «Мерседе... Франції в ... спирту. За ... з автомобі... шино того ... 6 ящиків ц... прикінці ... правці с... Ужгорода ... контейнера ... ків імпортн... цього, у п... банди викр... них спортив... ящиків угор... ського «... шоколаду ... Для викр... ло сформ... оперативно ... Копітка роб... ратвників ... будиночка ... її проку... но двох ... схованки, ... лишки ... підручні ... Незабаром ... третього ч... ника транс... якому про... ди». Прис... четвертий ... диний за ... А днями ... ні людь... збутом кра...

Олексан...
керівни...
ських з...
карпатс...

...РАЛИСЯ ПІД СМОГОМ

Екологія

...найбільшим ... повітря в ... є автотран- ... 80 відсотків ...човин у повіт- ...ових труб ав- ...игунів. ...ємі було при- ... відповідаль- ...ків підпри- ...вних районів ...о екологіч- ...районних дер- ...ністрацій, Уп- ... міста, Держ- ...орони навко-лишнього природного середовища по Києву.

Вирішувались питання застосування нових інженерних методів, що зменшують забруднення повітря автотранспортом. Мета зустрічі — поєднати зусилля підприємств і наукових закладів, які займаються проблемами зниження шкідливих викидів, продовження строку експлуатації транспортних засобів, економії палива тощо.

Конкретні пропозиції щодо цього запропонували виробничникам керівники науково-виробничого регіонального центру «Дальсо-Укртехнаука», виробничо-комерційного підприємства «Галичина — Київ», фірми «Адіоз».

Дай Боже, щоб новітні розробки вкотре не залишилися непоміченими за смогом байдужості.

Тамара ПАХОЛОК.

В КАРПАТАХ ...ЛАВЛЯЛИ ЧАВУН

... на Прикар...очатковано, що...устарну, мета...ізу села Ясеня ... району мит... Ангелович на ...збудував так ... по виплавці ... виникла на... поселення — ... жаль, до на...збереглося. ...збереглися руї... сама домниця. ... викладені з ...ня і сягають ... три метри. ... тепер видно ... до камін-ня вогнем. Через віконниці отвори за допомогою спеціального міха нагніталося в потрібній кількості повітря. Міх приводився в дію за допомогою водяного колеса. Тут же прокладено і канал довжиною майже кілометр для подачі води.

Поблизу унікальної металургійної споруди знайдено залишки деревного вугілля, запаси руди, шматки виробів з чавуну. Як правило, це були кухлі, миски та інший посуд.

Руду робітники-залізняки доставляли з кар'єру на підводах, запряжених волами, і засипали через верхній отвір. Потім її вкривали шаром вугілля й запалювали. Через нижній двометровий отвір лився готовий чавун.

Першу плавку здійснено в 1811 році. Але оскільки продукція була низької якості і не користувалася попитом, ливарне підприємство через сім років закрили.

Більш докладно про Ангелівську домницю можна довідатися з путівника «Маршрутами слави Прикарпаття», який випустило в світ у 1987 році ужгородське книжкове видавництво «Карпати».

Краєзнавці і місцева влада планують реконструювати домницю як цінну історичну пам'ятку металургійного виробництва і інженерної думки.

Іван ІВАНИШИН.
Івано-Франківська область.

Контакти

...МУ СВІТИТЬ СОНЦЕ, ...О МАЄ ...НЯЧНІ ...АТАРЕЇ

...кономічна криза обминула доб... країнах Співдружності маківсь...ф, що виготовляє побутову ра... Тут не тільки зберегли колишні ...ництва, а й запровадили випуск ... Нещодавно відкрили цех ви... нячних батарей, які дозволяють ...ати дефіцитних елементів жив... ...бутової радіотехніки.

...нішньому становищі дозволило ...тництво з-понад трьома сотнями ... держав СНД. Ставрополь і Кра...мо, запропонували розширювати ... виготовленню сонячних бата... ...зусиллями.

...дільниця збирання магнітофонів ...ередньому плані — бригадир ...илова.

І. БРУЙ.

...область.

Так і живемо

...ПІДКОПАЛИ, САМІ Й ВИПРЯМЛЯЛИ

...ого тому, внас... робіт, які ...ахтарі шахти іме... ...е значний крен ...Кальміуське во... ...Нормальне функ... ...транспортних за... ...опинилося під ...грозою. Шахтарі ...тники Інституту ...механіки і маркшейдерської справи ...переабо... заходи, які да-ли змогу продовжити безперебійну експлуатацію моста на півроку.

І ось недавно міст, що, до речі, є архітектурною пам'яткою, був «вилікуваний» остаточно. Застосування потужних домкратів удосконаленої конструкції, багатий досвід донецьких вчених у цій справі дозволив і цього разу провести роботи без зупинки руху автотранспорту через міст.

Залишається сподіватися, що шахтарі будуть «копати» у цьому місці обережніше, а то, чого доброго, не лише міст провалиться, а й все Кальміуське водосховище втече під землю. Що тоді будуть випрямляти?

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецьк.

Отакої!

БРАКУЄ ВАКАНТНИХ МІСЦЬ. НА НАРАХ

Начальника управління внутрішніх справ, начальника управління Служби безпеки та обласного прокурора викликав «на килим» трудовий колектив Харківського тракторного заводу. На запитання «Куди дивиться міліція!» начальник УВС області генерал-лейтенант О. Бандурка запевнив, що його підлеглі готові до зустрічі із злочинним світом віч-на-віч, але для боротьби з організованою злочинністю потрібно, як мінімум розв'язати дві проблеми: належні закони на парламентському рівні і місця, яких вже недостатньо, для заарештованих.

Микола КОСИЙ.
Харків.

Крим...льна х...ніка

БОГ СТВОРИВ ЧОЛОВІКІВ. СЕМ КОЛЬТ ЗРОБИВ ЇХ РІВНИМИ

Група кемеровців поверталася з Угорщини на зафрахтованому автобусі, який був ущерть заповнений різним крамом. Під Свалявою вирішили перепочити. Та не встигли роз...м'ятися, як до салону автоб... увірвалися ... молодик... з карабіном ... «чемно» попросили процент за проїзд по «їхній території». У відповідь один з гостей вихопив пістолет. Клацнув курок карабіна, але стара зброя дала осічку. Пролунав пістолетний постріл: один з рекетирів упав. Кемеровці швидко виш...али ...екторів територі...

Пораненого рекетира, якого напарники швидко доставили до лікарні, врятувати не вдалося. Кемеровців затримали під Львовом. Ведеться слідство.

Микола ГОРВАТ.
Закарпатська область.

БАНДУ ЗНЕШКОДЖЕНО

Останнім часом на Закарпатті почастішали крадіжки з автомобілів, що займаються міжнародними перевезеннями. У... на 23 вере... поблизу ...инадієва М...чівського району невідомими зловмисниками було викрадено з «Мерседеса», який їхав із Франції в Росію, 14 ящиків спирту. За два тижні потому з автомобіля «Ман» у Ракошино того ж району зникло 6 ящиків цигарок «Бонд». Наприкінці жовтня на автозаправці с. Холмок поблизу Ужгорода з бельгійського контейнера поцупили 26 ящиків імпортних цигарок. Крім цього, у послужному списку банди викрадення 200 імпортних спортивних костюмів, 8 ящиків угорського шампанського «Помпадур», партії шоколаду тощо.

Для викриття злочинців було сформовано спеціальну оперативно - слідчу групу. Копітка робота привела оперативників до неприміткого будиночка в Берегові. З санкції прокурора заарештовано двох молодих господарів схованки, в якій виявлено залишки викрадених речей та підручні засоби злочинців. Незабаром вирахували й третього члена зграї — власника транспортного засобу, на якому проводились нічні «рейди». Приєднався до трійці й четвертий учасник, раніше судимий за аналогічні злочини. А днями у Берегові затримано й людину, яка займалася збутом краденого.

Олександр МАКІВЧУК,
керівник центру громадських зв'язків УВС Закарпатської області.

Держатомнагляд повідомляє

АЕС У ЛИСТОПАДІ

Минулий місяць для українських АЕС був врожайним на події. Чотири з них віднесено до нульового рівня, оскільки вони не мали істотного впливу на безпеку, три — до першого, тобто класифіковано як інциденти незначної тяжкості або аномалії.

За кількістю порушень «лідером» стала Південно-Українська АЕС. Під час однієї з позапланових перевірок на другому енергоблоці було виявлено виведений з роботи захист реакторної установки, призначений для запобігання глибокому розхолодженню реактора при пошкодженнях другого контуру.

В машинному залі першої черги цієї станції службою радіаційного контролю виявлено радіоактивне забруднення дільниць трубопроводів стисного повітря. Рівень гама-випромінювання сягав 3000 мікрорентгенів на годину, що у 12 разів перевищує гранично допустиму величину для таких приміщень.

При завантаженні третього блока через попадання в реактор стороннього предмету пошкоджено дві паливні збірки.

«Букет» цих та інших інцидентів став можливим внаслідок низької технологічної і трудової дисципліни персоналу, систематичного порушення регламентів експлуатації, норм і правил безпеки.

Колегія Держатомнагляду визнала діяльність адміністрації Південно-Української АЕС на забезпечення експлуатаційної безпеки незадовільною і порушила клопотання перед Кабінетом міністрів про усунення генерального директора ПУАЕС В. Фукса з посади.

На жаль, знову нагадала про себе Чорнобильська АЕС. В одному з каналів реактора третього блока було зафіксовано зростання енерговиділення понад регламентне обмеження. Приписом Держатомнагляду потужність блока зменшено на 10 відсотків, через що аномалію усунуто.

Не обійшлося без збоїв на Хмельницькій і Запорізькій АЕС. В першому випадку спрацювала система аварійного захисту, у другому — блок зупинено вправними діями оперативного персоналу.

Служба громадських зв'язків Держатомнагляду України.

ЗНОВУ ВИРОБЛЯЮТЬ СТРУМ

Після усунення витікання водню із системи охолодження генератора, на що було затрачено три дні, 6 грудня о 12 годині 15 хвилин перший блок Хмельницької атомної електростанції знову увімкнутий в електромережу. За міжнародною шкалою події ця зупинка блоку оцінюється нульовим рівнем.

Як повідомили в інформаційному центрі АЕС, відхилень від технологічних норм немає. Радіаційний фон у районі розміщення станції відповідає природному.

Володимир ШЕВЧЕНКО,
кор. Укрінформ.

* * *

Менше доби потрібно було ремонтникам Запорізької атомної станції для того, щоб усунути причину непланового відключення від мережі четвертого енергоблоку. Як з'ясувалось, відключення сталося через проходження помилкового сигналу у схемі підвищення рівня води в одному з підігрівачів високого тиску.

Володимир ЄРЕМЕНКО,
кор. Укрінформ.

У НАЦІОНАЛЬНОМУ БАНКУ УКРАЇНИ

У зв'язку з численними запитами про порядок придбання рублів для проведення розрахунків з державами рубльової зони, Національний банк України роз'яснює, що такі розрахунки проводяться через кореспондентські рахунки українських комерційних банків або РКЦ Національного банку України в межах залишків коштів на цих рахунках. Резиденти України можуть купувати рублі відповідних кодів або безпосередньо у комерційних банках, або через ці банки на валютній біржі Національного банку України в такому порядку.

Рубльові залишки кореспондентських рахунків РКЦ Національного банку України продаються через валютну біржу Національного банку України комерційним банкам для забезпечення розрахунків їх клієнтів. Згідно з рішенням Біржової ради брати участь у торгах до січня 1993 року можуть усі бажаючі українські комерційні банки. Біржова рада прийматиме банки у члени біржі по рубльових торгах з 5 січня 1993 року. За участь у торгах банки сплачують біржі 500 тисяч карбованців щомісячно. Комісійна винагорода за укладення угод біржею не стягується. Для купівлі рублів на біржі клієнт повинен подати в банк заявку встановленої форми. Банк перевіряє платоспроможність клієнта та мету використання рублів. Після цього банк не пізніше 16-ї години напередодні торгів повідомляє біржі (тел. (044) 293-03-45) про обсяг заявок на купівлю та продаж рублів відповідного коду та прізвище працівника банку, що братиме участь у торгах. Одночасно банк подає в РКЦ Національного банку України лист про блокування на його карбованцевому кореспондентському рахунку коштів, необхідних для оплати рублів, що будуть придбані. В разі укладення угоди придбані рубльові кошти перераховуються на кореспондентський рахунок банку. Банк, у свою чергу, переводить рублі на відповідні рахунки по реквізитах, вказаних клієнтом. Торги відбуваються в залі засідань Національного банку України (м. Київ, вул. Жовтневої революції, 9).

Перші торги відбудуться:

— 8 грудня 1992 року — рублі по розрахунках з Білоруссю (код 834) з 12-00 години;

— 9 грудня 1992 року — рублі по розрахунках з Молдовою (код 843) з 10-00 години та по розрахунках з Грузією (код 849) з 12-00 години.

Про торги з рублями інших кодів банк інформуватиме додатково.

Д. ЗАЙЧЕНКО,
заступник голови правління НБУ.

Національним банком України 5 грудня 1992 року встановлюється курс українського карбованця до валют рубльової зони

Код рубля	курс купівлі	курс продажу
834 (Білорусь)	1.4000	1.4500
835 (Казахстан)	1.4100	1.4600
836 (Узбекистан)	1.5000	1.5500
837 (Таджикистан)	1.1500	1.2000
838 (Туркменістан)	1.5000	1.5500
839 (Киргизія)	1.1500	1.2000
843 (Молдова)	1.3000	1.3500
844 (Вірменія)	1.3000	1.3500
848 (Азербайджан)	1.1500	1.2000
849 (Грузія)	1.1000	1.1500
853 (Латвія)	1.4550	1.5050
854 (Литва)	1.2000	1.2500
858 (Росія)	1.5000	1.5500

ГОЛОВНЕ ВАЛЮТНО-ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ.

Прецеде...

ПЕРЕОС... МИ...

Колишні ... ники райком... партії С. Бут... видали... кор... ротьби ОУН-... ність країни ... волю». Автор... редмові, щ... вони поруш... донедавка ї... читачеві, чер... замовчуванн... спотворен... безжальну ... Книга, видан... ти», розрахо... вчителів іст... У ній є розд... націоналістів... у 1941 — п...

Сергі...
Чернігів.

Коротко ...

НЕХА... Й ...

Близько 2... рового До... мають у сво... коней. А од... тичного для... слюка. До... колгосп імен... ше за оста... дав людям ... ж господа... тварин корм...

М...
Кіровогр...

ПО...

Як пов... кореспонде... кому гід... та 9 груд... редбачаєть... переважно ... місцями ту... східний, 5–... куну. Те... 0—6, на кр... 12 градусів ... 5 тепла до ... в західних ... тях до 3 гр...

По Києву ... ні вдень час... Вітер півде... метрів за с... ра 1—6 гр...

Сьогодні, ... зійшло о 7... зайде о 15... Тривалість ... лин.

Фото Лео...

КАНТНИХ
НАРАХ

управління
ав, начальника
жби безпеки та
окурора викли-
трудовий ко-
ського трак-
На запитання
міліція!» на-
бласті генерал-
яндурка запев-
підлеглі готові
злочинним сві-
але для бо-
ізованою зло-
ю, як міні-
дві пробле-
кони на парла-
івні і місця,
татньо, для за-

а КОСИЙ.

а х... ніка

ЧОЛОВІКІВ.
ЗРОБИВ ЇХ
ИМИ

вців поверта-
ин на зафрах-
усі, який був
нений різним
валявою виро-
и. Та не встиг-
як до салону
лися мо-
біном чем-
процент за
території». У
з гостей ви-
Клацнув ку-
е стара зброя
ролунав пісто-
один з реке-
еровці швид-
екторів

рекетира, яко-
швидко доста-
, врятувати не
овців затри-
ом. Ведеться

а ГОРВАТ.
область.

ШКОДЖЕНО

сом на Закар-
н крадіжки з
що займаються
перевезення-
вере по-
Мукачівсь-
відомими зло-
уло викрадено
який їхав із
о, 14 ящиків
тніжні потому
«Ман» у Рако-
району зникло
к «Бонд». На-
на автоза-
ймок поблизу
бельгійського
упили 26 ящи-
тарок. Крім
жному списку
ш 200 імпорт-
костюмів, 8
ого шампан-
адур», партії

злочинців бу-
о спеціальну
лідчу групу.
привела опе-
непримітного
регові. З санк-
заарештова-
господарів
виявлено за-
речей та
злочинців.
ахрахували й
згрої — влас-
ого засобу, на
сь нічні «рей-
ся до трійці й
, раніше су-
гічні злочини.
вості затрима-
яка займалася
го.

МАКІВЧУК,
атру громад-
в УВС За-
бласті.

Держатомнагляд повідомляє

АЕС У ЛИСТОПАДІ

Минулий місяць для українських АЕС був врожайним на події. Чотири з них віднесено до нульового рівня, оскільки вони не мали істотного впливу на безпеку, три — до першого, тобто класифіковано як інциденти незначної тяжкості або аномалії.

За кількістю порушень «лідером» стала Південно-Українська АЕС. Під час однієї з позапланових перевірок на другому енергоблоці було виявлено виведений з роботи захист реакторної установки, призначений для запобігання глибокому розхолодженню реактора при пошкодженнях другого контуру.

В машинному залі першої черги цієї станції службою радіаційного контролю виявлено радіоактивне забруднення дільниць трубопроводів стислого повітря. Рівень гама-випромінювання сягав 3000 мікрорентгенів на годину, що у 12 разів перевищує гранично допустиму величину для таких приміщень.

При завантаженні третього блока через попадання в реактор стороннього предмету пошкоджено дві паливні збірки.

«Букет» цих та інших інцидентів став можливим внаслідок низької технологічної і трудової дисципліни персоналу, систематичного порушення регламентів експлуатації, норм і правил безпеки.

Колегія Держатомнагляду визнала діяльність адміністрації Південно-Української АЕС на забезпечення експлуатаційної безпеки незадовільною і порушила клопотання перед Кабінетом міністрів про усунення генерального директора ПУАЕС В. Фукса з посади.

На жаль, знову нагадала про себе Чорнобильська АЕС. В одному з каналів реактора третього блока було зафіксовано зростання енерговиділення понад регламентне обмеження. Приписом Держатомнагляду потужність блока зменшено на 10 відсотків, через що аномалію усунуто.

Не обійшлося без збоїв на Хмельницькій і Запорізькій АЕС. В першому випадку спрацювала система аварійного захисту, у другому — блок зупинено вправними діями оперативного персоналу.

Служба громадських зв'язків Держатомнагляду України.

ЗНОВУ ВИРОБЛЯЮТЬ СТРУМ

Після усунення витікання водню із системи охолодження генератора, на що було затрачено три дні, 6 грудня о 12 годині 15 хвилин перший блок Хмельницької атомної електростанції знову увімкнутий в електромережу. За міжнародною шкалою подій ця зупинка блоку оцінюється нульовим рівнем.

Як повідомили в інформаційному центрі АЕС, відхилень від технологічних норм немає. Радіаційний фон у районі розміщення станції відповідає природному.

Володимир ШЕВЧЕНКО,
кор. Укрінформ.

* * *

Менше доби потрібно було ремонтникам Запорізької атомної станції для того, щоб усунути причину непланового відключення від мережі четвертого енергоблоку. Як з'ясувалось, відключення сталося через проходження помилкового сигналу у схемі підвищення рівня води в одному з підігрівачів високого тиску.

Володимир ЄРЕМЕНКО,
кор. Укрінформ.

Прецедент

ПЕРЕОСМИСЛЕНЕ МИНУЛЕ

Колишні ідеологічні працівники райкому та обкому компартії С. Бутко і Т. Демченко видали... короткий нарис боротьби ОУН—УПА за незалежність країни «За Україну, за її волю». Автори зазначили у передмові, що проблеми, які вони порушили, були невідомі донедавна їм, як і широкому читачеві, через систематичне замовчування або вивчались у спотвореному вигляді через безжальну фальсифікацію. Книга, видана коштом «Просвіти», розрахована передусім на вчителів історії Чернігівщини. У ній є розділ «Діяльність груп націоналістів на Чернігівщині у 1941 — поч. 50-х рр.»

Сергій ПАВЛЕНКО.
Чернігів.

Коротко

НЕХАЙ БУДЕ Й ОСЕЛ

Близько 20 жителів села Кірового Долинського району мають у своїх господарствах коней. А один — навіть екзотичного для тутешніх країв віслюка. Допомагає у цьому колгосп імені Леніна, який лише за останні два роки продав людям 8 коней. До того ж господарство забезпечує тварин кормами.

Микола ВОЛОК.
Кіровоградська область.

ЧОТИРИ ТАЙМИ...

Футбол

Викладачі кафедри футболу Київського інституту фізкультури, яку нещодавно очолив відомий у минулому воротар і тренер Геннадій Лисенчук, вирішили провести цікаву зустріч з ...чотирьох таймів.

У перших двох журналісти з команди «Пресинг» зіграли в міні-футбол з жіночою командою «Олімп», що посіла четверте місце в чемпіонаті України. Гадаю, що чоловіки виявилися непоганими спаринг-партнерами для дівчат, які завершували підготовку до поїздки в Будапешт, де з 10 по 14 грудня вони виступатимуть у турнірі жіночих команд з міні-футболу. Крім київського «Олімпа» в ньому гратимуть збірні Будапешта, Люксембургу, Хорватії, Словенії, Болгарії, а ще ФК «Зелена Гура» (Польща) та ФК «Феміна» (Будапешт, Угорщина), яка й запросила киянок до столиці Угорщини. Тож президент клубу «Олімп» Олександр Кримський розглядав гру з журналістами як останню репетицію перед поїздкою.

У матчі з чоловіками «Олімпові» вдалося відкрити рахунок після удару Тетяни Швець. Та потім джентльмени з «Пресингу» забігали швидше і провели зусиллями журналістів «Спортивної газети» Юрія Малишева (двічі) і Юрія Сая три м'ячі. Дівчата ж забили тільки один (Анжела Тома). Отже, 3:2 на користь репортерів.

На третій тайм зібралися в актовому залі. Там журналісти атакували своїми запитаннями головних тренерів: національної збірної — Олега Базилевича та олімпійської — Володимира Мунтяна. Допомагали цим фахівцям у прес-таймі досвідчені тренери Олександр Гулевський та Микола Кузнецов, який був капітаном київського «Динамо» і першим головою Федерації футболу України. До речі, того дня шановний Микола Степанович відзначав своє 78-річчя. Запитань було безліч, але жодного фахівці не залишили без відповіді. Користь від того прес-тайму, де здебільшого йшлося про долю національного футболу, обопільна.

А у четвертому таймі на поле, вірніше — на сцену, вийшов заслужений артист України Віктор Шпортько, якого змінив дівочий ансамбль інституту.

Завершився цей спортивно-музичний вечір дискотекою, лотереєю і задушевною бесідою журналістів з викладачами кафедри футболу, спонсорами команди «Олімп». Виявляється, що розвиток міні-футболу в Україні готові підтримувати ділові люди. Вони вкладуть гроші у підготовку збірних нашої країни, у проведення національного чемпіонату з футболу під дахом. Керівникам федерації варто було б звернути увагу на численні пропозиції.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

У НАЦІОНАЛЬНОМУ БАНКУ УКРАЇНИ

У зв'язку з численними запитами про порядок придбання рублів для проведення розрахунків з державами рубльової зони, Національний банк України роз'яснює, що такі розрахунки проводяться через кореспондентські рахунки українських комерційних банків або РКЦ Національного банку України в межах залишків коштів на цих рахунках. Резиденти України можуть купувати рублі відповідних кодів або безпосередньо у комерційних банках, або через ці банки на валютній біржі Національного банку України в такому порядку.

Рубльові залишки кореспондентських рахунків РКЦ Національного банку України продаються через валютну біржу Національного банку України комерційним банкам для забезпечення розрахунків їх клієнтів. Згідно з рішенням Біржової ради брати участь у торгах до січня 1993 року можуть усі бажаючі українські комерційні банки. Біржова рада прийматиме банки у члени біржі по рубльових торгах з 5 січня 1993 року. За участь у торгах банки сплачують біржі 500 тисяч карбованців щомісячно. Комісійна винагорода за укладення угод біржею не стягується. Для купівлі рублів на біржі клієнт повинен подати в банк заявку встановленої форми. Банк перевіряє платоспроможність клієнта та мету використання рублів. Після цього банк не пізніше 16-ї години напередодні торгів повідомляє біржі (тел. (044) 293-03-45) про обсяг заявок на купівлю та продаж рублів відповідного коду та прізвище працівника банку, що братиме участь у торгах. Одночасно банк подає в РКЦ Національного банку України лист про блокування на його карбованцевому кореспондентському рахунку коштів, необхідних для оплати рублів, що будуть придбані. В разі укладення угоди придбані рубльові кошти перераховуються на кореспондентський рахунок банку. Банк, у свою чергу, переводить рублі на відповідні рахунки по реквізитах, вказаних клієнтом. Торги відбуваються в залі засідань Національного банку України (м. Київ, вул. Жовтневої революції, 9).

Перші торги відбудуться:

— 8 грудня 1992 року — рублі по розрахунках з Білоруссю (код 834) з 12-00 години;

— 9 грудня 1992 року — рублі по розрахунках з Молдовою (код 843) з 10-00 години та по розрахунках з Грузією (код 849) з 12-00 години.

Про торги з рублями інших кодів банк інформуватиме додатково.

Д. ЗАЙЧЕНКО,
заступник голови правління НБУ.

Національним банком України 5 грудня 1992 року встановлюється курс українського карбованця до валют рубльової зони

Код рубля	курс купівлі	курс продажу
834 (Білорусь)	1.4000	1.4500
835 (Казахстан)	1.4100	1.4600
836 (Узбекистан)	1.5000	1.5500
837 (Таджикистан)	1.1500	1.2000
838 (Туркменістан)	1.5000	1.5500
839 (Киргизія)	1.1500	1.2000
843 (Молдова)	1.3000	1.3500
844 (Вірменія)	1.3000	1.3500
848 (Азербайджан)	1.1500	1.2000
849 (Грузія)	1.1000	1.1500
853 (Латвія)	1.4550	1.5050
854 (Литва)	1.2000	1.2500
858 (Росія)	1.5000	1.5500

ГОЛОВНЕ ВАЛЮТНО-ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ.

ПОГОДА

Як повідомили нашому кореспонденту в Українському гідрометеоцентрі, 8 та 9 грудня в Україні передбачаються невеликі опади переважно у вигляді дощу, місцями туман. Вітер південно-східний, 5—12 метрів за секунду. Температура вдень 0—6, на крайньому півдні 7—12 градусів тепла. Вночі від 5 тепла до 1 градуса морозу, в західних та північних областях до 3 градусів морозу.

По Києву та області сьогодні вдень часом невеликий дощ. Вітер південно-східний, 7—12 метрів за секунду. Температура 1—6 градусів тепла.

Сьогодні, 8 грудня, сонце зійшло о 7 годині 46 хвилині, зайде о 15 годині 54 хвилині. Тривалість дня 8 годин 08 хвилин.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

САМБО. В Мінську проходив чемпіонат світу за версією Всесвітньої федерації самбо (ФМС). Збірна України святкувала загальнокомандну перемогу. Першими були жіночий і дівочий колективи, другим — чоловічий і третім — юнацький. Золоті медалі в окремих вагових категоріях здобули: у жінок — Тетяна Бєляєва (Львів, вага до 72 кг), у дівчат — Алла Климович (Надвірна, Івано-Франківська область, до 56), Світлана Лепихіна (Кривий Ріг, до 64), Ірина Никифорова (Хмельницький, до 68), у чоловіків — Микола Афанасьєв (Крим, до 57), Нурмагомед Нурмагомедов (Київ, до 82).

ФІГУРНЕ КАТАННЯ. 18-річний український фігурист, вихованець київського тренера Лідії Маслюкової — Євген Плюта виборов золоту медаль в одиночному катанні на чемпіонаті світу серед юніорів, який завершився в Сеулі. Плюту журналісти назвали «королем стрибків» — його програма щедро насичена ними, а до чемпіонату Євген доповнив її ще й двома потрійними.

ШАШКИ. Учора в Києві в клубі МВС (вул. Чекістів, 8) почалася перша половина матчу за звання чемпіонки світу з міжнародних шашок між володаркою цього титулу Зоєю Голубєвою (Рига, Латвія) та претенденткою Ніною Янковською (Київ, Україна). Друга частина матчу пройде в столиці Латвії.

ХОКЕЙ. Кубок МХЛ. Конференція «Захід». «Динамо» (Москва) — «Крила Рад» (Москва) — 2:3. Після цього успіху «Крильця» з 40 очками очолили турнірну таблицю. «Сокіл-Ескулап» (Київ) — «Металург» (Череповець) 1:2 (0:1, 1:1, 0:0). Шайби закинули: Литвиненко (30) — у господарів; Кочин (12), Іченський (33) — у гостей.

ФУТБОЛ. У Дніпропетровську пройшла нарада провідних тренерів. Про її підсумки у одному з наступних номерів нашої газети розповість головний тренер національної збірної України з футболу Олег Базилевич.

ЖУРНАЛ «УОРЛД СОККЕР» водинадцяте (починаючи з 1982 року) провів опит своїх читачів для визначення найкращого футболіста, тренера і найкращої команди за підсумками нинішнього року.

Кращим гравцем світу було названо нападаючого збірної Нідерландів та італійського «Мілана» Марко ван Бастена — 18,34 відсотка голосів. Це вже друга перемога «чудового Марко»: його називали кращим і в 1988 році. На другому місці Деніс Бергкамп (збірна Нідерландів, «Аякс», Амстердам) — 13,74 відсотка. На третьому місці воротар збірної Данії та англійського клубу «Манчестер Юнайтед» Петер Шмейхель — 11,45 відсотка.

У тренерів чільна трійка має такий вигляд: Річард Меллер Нільсен (збірна Данії, чемпіон Європи-92) — 27,48 відсотка, Йохан Кройфф (Нідерланди, тренер іспанської «Барселони») — 16,81 відсотка, Фабіо Капелло («Мілан», Італія).

Нарешті лауреати-команди: збірна Данії — 37,40 відсотка, «Мілан» (Італія) — 34,35, «Барселона» (Іспанія) — 9,92.

ТУГА ЗА МИНУЛИМ

Нотатки небайдужого

ПРОТЯГОМ довгих десятиліть наше суспільство жило не для себе — для майбутнього. Батьки сподівалися, що їхнім дітям житиметься краще. Минув час, батьки своє віджили, діти виросли й тепер мають надію, що вже їхні діти житимуть краще від них.

Очевидно, люди сподіваються на краще майбутнє завжди, коли їм уже більше немає на що надіятися.

Тільки прийдешнє нас підвело. Як і комуністичні вожді, починаючи з Карла Маркса. Бо ні нашим батькам, ні нам самим, незважаючи на заклинання на зразок «нинішнє покоління радянських людей житиме при комунізмі», жити ліпше не стало. І коли маси це зрозуміли, прийшли перебудова, розвал Союзу, а вже з цієї руїни вийшла Україна — незалежна, молода і... знесилена економічно.

Звиклі до казок про щасливе комуністичне майбутнє, ми й далі за інерцією сподівалися на краще. Проте виявилося, що шлях розбудови самостійної держави встелений не стільки трояндами, скільки колючками від них у вигляді анархії, спаду виробництва, безробіття, злочинності, божевільних цін. У минулі десятиріччя нас не учили не так якомусь фахові, як лояльності до існуючого устрою. Всі наші надії були на державу, яка мала забезпечувати громадян усім, аж до персонального щастя. Проте це їй виявилося не під силу.

Коли «широка страна моя родная» перестала існувати, а міф про комунізм розвіявся, люди винайшли нове правило життя: хочеш жити — вмій крутитися. Проте новий твердий курс на виживання не влаштував багатьох. Добре жити хочеться кожному, а «крутитися» — ні. Під це хотіння жити й небажання крутитися один електрослюсар підвів «базу», оприлюднивши пропозицію сформулювати першу статтю проекту Конституції в такому вигляді: «Українська Радянська Соціалістична Республіка — держава робітників і селян. Держава гарантує обрання до Рад всіх рівнів 95 відсотків робітників (від верстата) і селян (від землі)...»

У цій пропозиції дуже відчувається туга за минулим. Якби до неї та ще й мудрості. Поміркуємо: якщо держава зможе «організувати» потрібний слюсареві відсоток робітничо-селянської присутності в парламенті, то обов'язково знайдеться й той, хто з цих депутатів зробить чудову ширму, завдяки чому наше нещасне минуле незабаром перетвориться на наше таке ж нещасне майбутнє, і всі ми знову натхненно заспіваємо незабутньої: «Я другой такой страны не знаю, где так вольно дышит человек». Та чи варто цього прагнути?..

Недавно до редакції надійшов папірець, який названо «заявою» так званої ВЛКСМ. Адресований Президентові України, він вимагає, зокрема, й відновлення Радянського Союзу.

Свого часу я, як і тисячі моїх одноліток, був піонером, комсомольцем, і дуже добре звідав, що молодь есесерії ніколи не знала ніякого добра. І тому тепер мене прикро вразила нелогічність висновків тих, хто, заховавшись за спини молодих, прагне відновлення імперії. Невдячна, непотрібна і, що головне, нездійсненна забаганка.

Марія Коршок з Берислава Херсонської області у листі відстоює право всім народом відзначати «революційне свято»: «Я плакала від радості, дізнавшись, що Росія не забула дорожити пам'яттю наших батьків і дідів, які пролили кров за щастя свого народу і батьківщину в Жовтневі дні 1917 року». Далі Марія Яківна пише, що народ буде незадоволений, якщо пан Президент України не захоче узаконити це свято в Україні.

Воно й справді, крові за щастя народу, починаючи з жовтня 1917 року, пролито з надлишком. І все ж український народ щасливішим не став. А чому? Чи не тому, що не про народну справу думали ті, що брали владу до своїх рук? Україна не забула Крути й Базар, де її вмили власною кров'ю. Тому для України 7 листопада може бути хіба що днем пам'яті жертв, днем аналізу минулих поразок.

Туга за минулим, яке для більшості громадян не було ні добрим, ні людяним, призводить часом до гострого неприйняття реалій сучасного життя, і політичного, зокрема.

Замилування минулим добробутом — черговий самообман людей, що втрапили в безвихідь. Річ у тому, що не було ще в Україні справжнього — за мірками цивілізованої країни — добробуту. Завдання наших сучасників полягає в тому, щоб створити гідний людини рівень життя. Нашому суспільству, яке потроху позбувається імперських пут, ця робота під силу.

Борис СИДОРЕНКО.

Олесь ДОНІЙ: «БЕЗ РЕФОРМ НАГОРІ НИЗОВИХ ПРОБЛЕМ НЕ РОЗВ'ЯЖЕШ»

Точка зору:

НАЙКРАЩЕ і вперше широкий український загал взнав його у жовтні 1990 року, коли він, похитуючись, пройшов на трибуну Верховної Ради і висловив вимоги студентського наметового містечка, яке перемістилося через міліцейські кордони під самі двері парламенту.

Затим було часткове виконання цих вимог депутатами, співголовування в Українській студентській спілці, закінчення історичного факультету Київського університету імені Т. Шевченка, семестр в університеті Лассаль (Філадельфія, США), подальше навчання і наукова робота.

Сьогодні Олесь Доній — політолог, молодий політик. Він свого часу вийшов на свою площу, пішов з неї, а нині повертається.

— Олесю, що змусило вас знову повернутися до політики, яка, як відомо, річ брудна?

— Щоб відповісти на це запитання, треба, мабуть, з'ясувати, чому я відійшов від політики. Після жовтневих подій 1990 року багато політичних партій і рухів зверталися до студентів із закликами поновити акцію протесту, знову розіпнути наметове містечко. А я завжди додержувався такої позиції: час минув, потрібно шукати нові засоби й методи боротьби. Бо коли можна було вдаватися до радикальних методів боротьби на шляху до незалежності, то подальше перевантаження ними політичної боротьби, їзда на одному й тому ж політичному коникові призводить тільки до деградації суспільства, його політичного реноме.

Найбільша сьогоденна проблема нашого політичного життя — неготовність інтелектуального тилу.

— А в чому полягає професіоналізм політика?

— В наявності навколо нього людей, розумніших за нього в окремих питаннях і галузях, політичних інститутцій, які займалися б підготовкою програм і концепцій з будь-яких питань.

Виходячи з цих міркувань, я місяців через чотири після жовтня 1990 року виступив на засіданні Великої Ради Руху проти посилення мітингових методів боротьби і висловився за поглиблення професіоналізму політиків.

Що ми сьогодні маємо? Обговорюється проект нової Конституції України, а політичні сили спромоглися тільки на деякі більш-менш систематизовані зауваження і тільки й того. Але ж їхнє завдання й полягає саме у підготовці альтернативних законопроектів. Те ж саме становище і з урядом, з концепцією нашого розвитку. Це якась аномалія, коли приходить новий уряд і просить два місяці на вироблення економічної програми своєї діяльності.

— Чому ж, на ваш погляд, так сталося?

— Та тому, що в світі спершу створюється концепція, на її базі якісь суспільно-політичні структури, які й виробляють свою програму і намагаються втілити її в життя. В нас же кулуарно-клубним чином створюються політичні організації, шукають собі ідеологічну нішу і спершу борються за політичну владу, а потім думають, що з нею робити. Це, до речі, найбільший мінус уряду Кучми, що ми не маємо жодної гарантії його діяльності. Його до влади не привела жодна політична сила, і ніхто офіційно політичної відповідальності не несе. В разі успіху урядової діяльності всі політичні сили заявлять, що вони були десь поряд з урядом, а коли спіткає невдача, то глава Кабінету ризикує стати черговим «хлопчиком для биття». Сьогодні в уряді замінено кілька міністрів, а весь механізм його функціонування залишився таким, як був.

— Що сьогодні найголовніше в українській політиці?

— Треба чітко розрізняти елементарне: загальні політичні категорії і категорії певної політичної ситуації. Найголовнішою категорією української політики є порядність самих політиків. Народу потрібно мати гарантії того, що політик не відхилиться від своїх програм, що не буде сьогоднішньої української ситуації, коли діяч обирався на новій платформі, а, обійнявши посаду, починає діяти за старими методами.

Друга важлива категорія — професіоналізм та універсалізм політика. Це ж абсурд, коли не можна зібрати кворуму в парламенті або в ньому відсутні програми розвитку чи якісь законопроекти. Пошлюся на приклад Росії: за всіх наявних політичних розбіжностей — від червоних до коричневих — там відчуваються і певний загальний курс розвитку держави, і механізми його реалізації. В Україні це все, на жаль, хаотичне. Тому найголовнішою проблемою в Україні є комплексність політичних реформ. Не можна сьогодні підбурювати народ вимогами заміни якоїсь одної ланки влади. Така заміна буде недієздатною, і в цій ситуації потрібен проект політичної реформи згори донизу. Жахає й прихильність багатьох політичних сил до авторитаризму влади.

— А яке ваше ставлення до нинішніх дискусій про імперативний чи вільний мандат депутата, професійний чи непрофесійний парламент, про можливість для депутатів займатися комерцією тощо?

— Нормою в багатьох країнах є те, що носій будь-яких державних владних функцій і навіть члени його сім'ї не можуть бути зайняті в комерційних структурах. Я її підтримую і тому найгіршим вважаю те, що в цьому питанні така низька правосвідомість і в ньому не визначилися ні «демократи», ні «консерватори». Парламент, на мою думку, повинен бути професійним і декомерціалізованим.

Українське ж суспільство має політично структуруватися. І в першу чергу, це стосується нашого так званого номенклатурно-бюрократичного класу. Це сильна соціальна група, яка сьогодні не виступає як чітка політична сила, а діє через особистості, які перебувають біля влади. З одного боку, за них ніхто не несе відповідальності, з другого,—це послаблює і їх самих, а отже, дестабілізує й державу. Той же російський «Гражданский союз» Вольського — Владиславлєва об'єднав у собі значні сили і може знайти спільну мову і з державниками Руцького, і з їхнім антиподом — біржовиками й бізнесменами Борового. «ГС» став свого роду певним стабілізатором ситуації в Росії. Це нормальна політична тактика відвернення від загального хаосу, коли маси можуть безпосередньо впливати на «верхи» і навпаки. Це певною мірою охлократія, а не демократія, коли не діє проміжна ланка між масами і владою, а саме політичні партії, і не виключається можливість голого популізму політиків.

— Ви хотіли б бути політиком у чистому вигляді чи лобістом, наприклад, свого виборчого округу?

— Сьогоднішній політик має чітко усвідомити, що не можна розв'язати проблеми окремого округу, району чи окремого об'єкта, не створивши програму загальних реформ і не здійснивши її. Політики верхнього ешелону зобов'язані забезпечити діяльність всіх ланок влади. Вони відповідальні за створення умов нормального життя у всій країні згори донизу.

Вів інтерв'ю Володимир СКАЧКО.

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

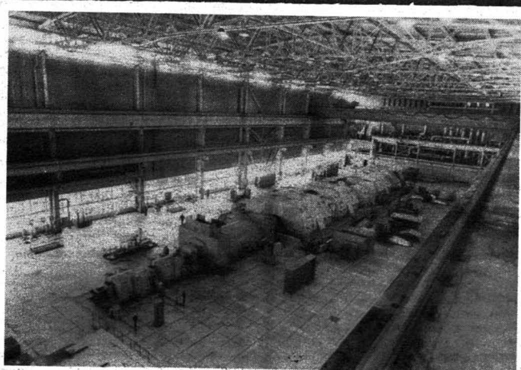
СЕВАСТОПОЛЬСЬКА ГУБЕРНІЯ? ЧОМУ Б НІ?

Єрмаков висловив жаль з приводу того, що командування Чорноморського флоту не виділило жодного карбованця на розвиток інфраструктури міста. Україна ж надала з державного бюджету 3 мільярди карбованців на розвиток соціальної сфери, не рахуючи коштів на інші програми, зокрема, на конверсію. «Власне, — сказав Єрмаков, — половину видаткової частини міського бюджету погашає Україна. До того ж Севастополь — єдине місто в Україні, яке повністю звільнене від відрахувань податків до державного бюджету».

Різко негативно висловився Єрмаков з приводу «безвідповідальних заяв» народного депутата Республіки Крим і Севастопольської міськради Олександра Круглова, який «будоражит народ» (йдеться про його заяви щодо Указу Президії ВР РРФСР 1948 року, в якому Севастополь визначено як місто російського підпорядкування). Єрмаков сказав, що Круглов дестабілізує обстановку в місті, і що він направив листи прокуророві Севастополя і до міської Ради з проханням відреагувати на подібні дії.

Олександр ПІЛАТ,
власний кореспондент «Голосу України».

За десять місяців цього року на Південно-Українській АЕС сталися 24 інциденти, серед яких сім — з порушеннями обмежень або умов безпеки. Мало сказати, що на решті українських АЕС обмеження безпеки були порушені лише тричі. Варто звернути увагу й на те, як ставляться до порушень на ПУАЕС.

МЕГАВАТИ ЧИ БЕЗПЕКА,

або Чим закінчиться суперечка між генеральним директором і Держатомнаглядом!

У довідці Головної держінспекції Держатомнагляду України (ДАНУ) про порушення в роботі ПУАЕС у графі «зауваження до звіту» часто-густо повторюється: незважаючи на вимоги ДАНУ, звіт про порушення не оформлено, або порушення не розслідувано, докорінну причину порушення не встановлено тощо. Досить часто заходи для усунення порушень вживають лише після наполегливих вимог Держатомнагляду. Та й самих порушень нібито не помічають, доки їх не надибають інспектори.

Приміром, у березні начальник інспекції ДАНУ на Південно-Українській АЕС виявив радіаційне забруднення приміщень першого блока на площі близько 200 квадратних метрів. Керівництво станції намагалося приховати цю локальну радіаційну аварію (до речі, єдину в цьому році на українських АЕС). Воно не повідомило про неї служби державного нагляду. Розслідування, організоване на вимогу ДАНУ, було проведено з порушеннями, а причини забруднення так і не встановлено.

Інший приклад, аж ніяк не поодинокий. В липні, незважаючи на неполадки в системі контролю антисейсмічного устаткування, був введений в роботу другий енергоблок. Три тижні порушення не усували, доки на нього не натрапила інспекція ДАНУ. Тоді, враховуючи зростання кількості порушень правил безпеки на ПУАЕС, Головна держінспекція висунула вимоги щодо розробки заходів з формування культури безпеки у персоналу станції.

Однак абстрактну культуру безпеки затьмарили реальні мегавати. Втім, поняття культури безпеки в ядерній галузі не таке вже й абстрактне. Світовий досвід його визначив як «набір характеристик і особливостей діяльності організації та поведінки осіб, який засвідчує, що проблемам безпеки приділяють увагу як вищому пріоритету».

Дехто дорікання атомникам ПУАЕС щодо гонитви за мегаватами може сприйняти як перебільшення. Адже після Чорнобиля людська свідомість мала змінитися. Та ось кілька фактів лише останнього часу.

21 вересня персонал станції, намагаючись утримати перший енергоблок у роботі, вдався до грубих порушень регламенту, зокрема вивів з роботи технологічний захист.

15 жовтня під час планової перевірки систем безпеки в герметичну зону, де розташований реактор, вилито близько 80 тонн розчину борної кислоти. Керівництво АЕС проігнорувало попередження з боку Держатомнагляду, який вимагав зупинки блока для перевірки гермозони. Воно обмежилося висновками створеної ним комісії, мовляв, можна працювати далі. Щоправда, комісію було створено теж тільки через наполегливість Головної державної інспекції ДАНУ.

Восьмого листопада, коли в третій реактор завантажували ядерне паливо, раптом «не пішла» паливна касета. З'ясували, що до реактора потрапив сторонній предмет, а простіше кажучи — шматок дроту. Його, звичайно, витягли і... продовжили завантаження. Бо кожна година простою виллється потім в недовироблення електроенергії. Та в Головній держінспекції ДАНУ, як завжди, не вгамовувалися і вимагали ретельної перевірки. Довелося таки підкоритись. І що ж? У реакторі знайшли ще один шматок дроту. Та дві паливні зборки тоді таки пошкодили...

Того разу підкорилися. Але так буває не завжди. В цьому році Головна держінспекція приписала до виконання керівництву АЕС понад сто заходів для усунення порушень норм і правил безпеки. Однак далеко не всі з них виконано (йдеться про ті, для яких уже минули встановлені строки). Чи не станеться так, як було з вимогами акта-припису від 31 травня минулого року? Деякі з них по сьогодні не виконано, але в січні ПУАЕС звітувала, що всі заходи вжито.

Адміністрація Південно-Української АЕС не тільки ігнорує вимоги органів нагляду, приховує порушення, відмовляється від їх розслідування чи то вдається до перекручення фактів. Розслідуючи порушення, вона здебільшого прагне перекласти вину на інші організації — заводи-виготовлювачі, проектні інститути тощо. У травні цього року генеральний директор ВО ПУАЕС В. Фукс, захищаючи персонал станції, який працював за програмою, що вимагала виведення з роботи технологічного захисту, звинуватив... Головну держінспекцію ДАНУ. Мовляв, вона не розуміється на питаннях безпеки і її претензії не мають підстав. Шукаючи захисту, він надіслав запит головному конструкторові та науковому керівнику. Відповідь була однозначною: «Режим, у якому опинився блок, — нерегламентний і має бути обгрунтований додатковими розрахунками». Такою ж була поведінка генерального директора торік, коли інспекція заперечувала проти запуску другого енергоблока без працездатних систем безпеки...

Тож таке становище на атомній станції — не новина. Ще понад рік тому Рада Південно-Західного округу Держпроматомнагляду СРСР обговорювала діяльність адміністрації АЕС щодо забезпечення експлуатаційної безпеки. Тоді для оцінки було знайдено вельми м'яке слівце і цю діяльність визнано «недостатньою».

Після такого «натяку» керівники атомної станції, здавалося б, мали зробити для себе відповідні висновки. Але, проаналізувавши порушення на АЕС за десять місяців цього року і порівнявши їх з порушенням за десять місяців минулого року, Головна держінспекція ДАНУ, на яку з часом був перетворений Південно-Західний округ, дійшла висновку: ставлення до проблем безпеки на АЕС погіршилося. Тож терпець урвався, і Головна держінспекція вирішила винести це питання на обговорення колегії ДАНУ.

Готуючись до засідання колегії, Головна держінспекція в листопаді провела додаткову перевірку діяльності адміністрації АЕС. І що ж? Перевірка підтвердила, що адміністративний персонал з легкою душею дозволяє виводити з роботи захисту автоматику, а в перехідних режимах, коли немає часу спитати згоди «на горі», оперативний персонал чинить це самостійно.

Такі висновки — результат не лише кабінетного аналізу оперативної документації, а й спостережень «у натурі»: оглядаючи системи безпеки другого блока, держінспектор виявив виведений з роботи захист. І це тоді, коли на АЕС усім відомо, що приїхала комісія на чолі з головним державним інспектором ДАНУ! Пояснити цей факт на АЕС не змогли. З розмов головного Держінспектора ДАНУ з операторами з'ясувалося, що вони не знають причин порушень, які сталися раніше, не знають про заходи для їх усунення. Протиаварійні тренування з ними проводять формально.

А ось запис у журналі начальника зміни: «Прошу дозволити усунути дефект по СУЗ № 317 за програмою без номера. Заступник начальника цеху ТАВ, по телефону. Дозволити. Заступник головного інженера, по телефону». Отакої! Та чи існує та програма взагалі? Комісії її не показали. Не дивно, що за такої організації робіт третина усунених дефектів з'являється вдруге.

Отже, наприкінці листопада відбулося розширене засідання колегії ДАНУ.

Звіт Південно-Української АЕС зачитав головний інженер Л. Корчагін. Він зазначив, що остаточно переломити свідомість персоналу щодо пріоритетності безпеки ще не вдалося. Однак в останні два роки питанням культури безпеки стали приділяти більше уваги. А сьогоднішній рівень безпеки на АЕС можна оцінити як «прийнятливий». Щодо фрази, яку головний інженер побачив у звіті начальника інспекції ДАНУ на ПУАЕС О. Серебрякова, мовляв, на атомній станції все просякнуто брехнею, то вона його здивувала і образила.

Та О. Серебряков на підтвердження свого вельми категоричного судження навів кілька прикладів. Ось один з них. На початку розслідування чергового порушення він ознайомився з матеріалами, які надійшли до комісії. Але коли побачив звіт цієї комісії, то серед додатків до нього були вже нові пояснювальні записки персоналу, зовсім не ті, що надійшли до комісії. Це було легко помітити, бо О. Серебряков має звичку підписувати кожну сторінку, яку проглянув.

Головний державний інспектор ДАНУ А. Дем'яненко до свого звіту додав, що на Південно-Українській АЕС вигадали поняття «процедурного порушення». Мовляв, якщо і є провина адміністрації, то не в самому порушенні, а в тому, що хтось десь вчасно не поставив підпису, який би те порушення узаконив.

На думку А. Дем'яненка, експлуатаційна безпека на ПУАЕС погіршується через цілеспрямований добір персоналу, — персоналу, який передусім дбатиме про вироблення енергії. Тож не дивно, що оператори вперто тримають блок на повному навантаженні, попри порушення обмежень безпеки. Втім, щоб вийти з режиму порушення, досить було б зменшити потужність реактора лише на піввідсотка.

Може, оператори не навчені діяти в складних ситуаціях? Система їхньої підготовки, справді, не на найвищому рівні. Це, до речі, стосується всіх наших АЕС. Однак неодноразові перевірки персоналу показали, що рівень його знань достатній для атестації. Коли так, то порушують вони вимоги безпеки свідомо. Чому? Може, персонал не робить висновків для себе після порушень, бо його за них не карають? Ні, карають. І найбільше перепадає саме операторам. Ось тільки акценти в покаранні часто зміщено. Тому й висновки вони роблять не ті...

Хто ж у всьому цьому винен?

Після розпаду Союзу, а разом з ним і союзних атомних структур, АЕС в Україні стали немов безпритульні. Тому Кабінет міністрів відповідальність за безпеку атомних станцій поклав на їхніх керівників. Щоправда, торік у грудні було створено Державний концерн «Укратоменергопром», який з часом мав стати експлуатуючою організацією. Та цього не сталося.

Колегія Держатомнагляду дійшла висновку, що становище на ПУАЕС здебільшого спричинене незадовільною організацією робіт по забезпеченню експлуатаційної безпеки з боку саме генерального директора ВО «Південно-Українська АЕС» В. Фукса.

Присутній на засіданні головний інженер Хмельницької АЕС М. Дубченко намагався захистити генерального директора ПУАЕС. На його думку, сьогодні, коли в Україні економічна криза, мегавати — це теж безпека. А всі розмови про безпеку будуть марними, доки держава не подбає про розв'язання проблем з ядерним паливом, відплив мізків з атомної енергетики тощо. Через ці проблеми часу для роботи з персоналом залишається все менше й менше.

Може, й так, але на якій ще АЕС так люблять працювати без ввімкнутого аварійного захисту?

Через відсутність на засіданні В. Фукса довелося зібратися ще раз. Однак нічого нового генеральний директор не повідомив.

Колегія визнала діяльність адміністрації ВО «Південно-Українська АЕС» по забезпеченню експлуатаційної безпеки незадовільною. Враховуючи, що подальше зниження безпеки призводить до зростання потенційної загрози для персоналу, населення й навколишнього середовища, колегія звернулася до уряду з проханням розглянути питання про відповідність В. Фукса посаді генерального директора. Про це вирішено повідомити колектив ПУАЕС і попередити, що, коли на станції не станеться змін на краще, Держатомнагляд буде змушений заборонити експлуатацію її енергоблоків на номінальній потужності.

Постає питання: чому Держатомнагляд раніше не вживав рішучих заходів щодо тих, хто свідомо й повсякчасно нехтує безпекою? Та не було в нього повноважень на ті рішучі заходи! Попередній уряд, видавши в лютому постанову про створення ДАНУ, лише в липні затвердив положення про нього. Трохи не півроку державна система регулювання ядерної й радіаційної безпеки була фактично позбавлена повноважень.

Це призвело до послаблення інспекційної діяльності. Крім того, через те, що зарплата в ДАНУ в кілька разів менша від зарплати в енергетиці, чисельність інспекторів в центральному апараті зменшилася наполовину, а на ПУАЕС — ще більше. Найдосвідченіші фахівці подалися до концерну «Укратоменергопром». А де ще, в якій країні державний орган регулювання ядерної безпеки розташовано в трьох гуртожитках?!

Незважаючи на це, ДАНУ довів потребу в змінах і зробив це дуже переконливо. Звернення колегії Держатомнагляду до уряду не залишилося без уваги. «Відсутність дисципліни, безвідповідальність на ядерно-небезпечних об'єктах не тільки неприпустимі, але й злочинні», — так відреагував на нього віце-прем'єр-міністр з питань паливно-енергетичного комплексу Юлій Йоффе. Він доручив голові щойно створеного Держкомітету з використання атомної енергії М. Уманцю негайно усунути недоліки, що їх виявлено на ПУАЕС, і внести пропозиції щодо керівництва станції.

Тож слово за Держатомом. Нарешті можна буде отримати відповідь на риторичне запитання народного депутата України В. Яворівського, яке постало після створення концерну «Укратоменергопром»: як при потребі зняти директора АЕС, і хто спроможний зробити?

Олексій БРЕУС,
спеціальний кореспондент «Голосу України»

Вірити чи ні!

ППО ПРОТИ... ПРИШЕЛЬЦІВ

У МИНУЛЕ йдуть часи, коли представники цивілізацій могли непоміченими здійснювати польоти над нашою планетою. Нині служби радіолокаційного і візуального спостереження контролюють більшу частину повітряного простору Землі. Тому не дивно, що число нерозпізнаних об'єктів, виявлених у небі, має постійну тенденцію до зростання. Дедалі частіше НЛО реєструють служби спостереження ППО різних країн, які мають досконалу радіолокаційну техніку.

Лише радари північноамериканської лінії протиракетної оборони щоденно (!) фіксують до кількох сотень НЛО. При цьому перешкоди, пояснювані природними причинами, до уваги не беруться.

Однак до функцій ППО належить не лише виявлення порушників повітряного простору, а й їх перехват... Під час першої світової війни аероплани намагалися наздогнати «швидкохідні дирижаблі, що світяться», під час другої світової — літаки ворогуючих сторін зустрічали в повітрі кулі, що світилися, вважаючи їх «новою секретною зброєю» противника. Але дуелі в небі між ППО та позаземною технікою розгорнулися лише в післявоєнні часи.

Так, 7 січня 1948 року з авіабази Форт Нокс-Луїсвілль у штаті Кентуккі, США, було віддано наказ про перехват «дископодібного об'єкту 80—100 метрів у діаметрі». У небо піднялися чотири бойові літаки, групою командував капітан Мантелл. Радари авіабази чітко стежили за діями перехоплювачів, магнітофон записував повідомлення капітана:

«15.11 — Бачу об'єкт — диск великих розмірів, метрів 70. Купол на верхній частині, він швидко обертається навколо центральної вісі. Висота 10500 м.

15.15 — Швидкість об'єкту зростає. Намагаюся наздогнати. Він піднімається під кутом 45 градусів.

15.18 — Об'єкт велетенський. Швидкість незбагненна. Тепер...».

На цьому зв'язок обірвався. А на 16-ту годину розшукова команда виявила уламки літака Мантелла. Наручний годинник капітана зупинився на 15.18...

Інше зіткнення з НЛО сталося в американців над Уейвілем у штаті Нью-Йорк. Невідомий об'єкт легко наздогнав винищувач Ф-94 і «сів йому на хвіст». Тоді пілот дістав наказ атакувати переслідувача. Винищувач зманеврував для повітряного бою, але в кабіні Ф-94 при наближенні до НЛО утворилася така сильна теплова зона, що екіпаж змушений був катапультуватися, і літак розбився.

...У жовтні 1956 року пілот реактивного винищувача відкрив вогонь по НЛО поблизу японського острова Окінава. Наслідки сумні — льотчик загинув...

19 вересня 1976 року поблизу Тегерана два Ф-4, «Фантоми», також намагалися збити НЛО. Але на дистанції відкриття вогню у винищувача відмовили системи електронного керування пуском ракет і деякі прилади.

...Тим часом атакують пришельців не лише винищувачі. Не раз намагалися збити їх і зенітні батареї.

Ціла битва з НЛО розгорнулася над США під час другої світової війни. У дископодібні апарати, що летіли, було випущено 1430 снарядів, але жодний з НЛО не був пошкоджений, в усякому разі «показовий» стрій, що складався з понад двадцять нерозпізнаних об'єктів у небі, не був порушений. Не зазнали тоді шкоди й зенітники. Цей випадок, що мав місце 25 лютого 1942 року за 20 миль від Лос-Анджелеса, набув широкого розголосу, а фотографії НЛО були опубліковані в американській пресі.

У 1976 році впродовж трьох місяців НЛО зависали над стартовими позиціями ракет, сховищами ядерних зарядів, пунктами зв'язку і керування у США. Усі спроби «відігнати» порушників за допомогою засобів ППО, у тому числі й вертольотів та винищувачів-перехоплювачів, не були успішними: на моменти появи НЛО виявлялася... паралізованою бойова діяльність протиповітряної оборони.

Згідно з даними відкритої преси, зіткнень з НЛО не уникли і радянські Збройні Сили. Так, 24 липня 1957 року над Курильськими островами було обстріляно нерозпізнаний об'єкт, що з'явився над батареями ППО. Збити його не вдалося.

В аналогічних ситуаціях при зіткненнях з дископодібними хмарами і напівпрозорими об'єктами, що світяться і літають, а то і під час польотів поблизу «зачарованих» місць розбилося кілька радянських винищувачів.

Коли стало ясно, що спроби перехвату НЛО призводять до людських жертв, у ряді країн було розроблено спеціальні інструкції для військовослужбовців, що забороняють застосування будь-яких видів зброї проти НЛО. Їм рекомендувалося не здійснювати заходів, що можуть призвести до конфронтації з нерозпізнаними об'єктами.

Ці рекомендації врятували не одне людське життя.

Так і зробив підполковник А. Семенченко, який здійснював нічний виліт на розпізнання цілі в 1990 році. Пости спостереження на північ від Москви чітко вивели його винищувач на «ціль» — об'єкт, що світився й летів над лісом поблизу Ярославського шосе. Незважаючи на значну різницю у швидкості, пілот устиг упіймати НЛО на приціл і роздивитися. При цьому зброя винищувача не знімалася із запобіжника протягом усього часу польоту, і провокаційних дій з обох сторін вдалося уникнути. Об'єкт на запит «Я — свій» не відповів. Він просто... зник, перемістившись майже вмить на сотню кілометрів у зону видимості інших спостережних постів.

Надманевреність кораблів пришельців так само, як і уявна невразливість НЛО, є, як вважають спеціалісти, одним з результатів їхньої конструкції. Розрахунки свідчать, що для таких літальних апаратів, які мають за двигун «машину часу», цілком під силу величезне прискорення. Навіть таке, яке сторонні спостережники сприймають як миттєві стрибки у просторі. На малих же швидкостях навколо НЛО як один з побічних ефектів від роботи енергоустановки утворюється «захисне» електромагнітне поле. І подолати межу цього поля звичайним снарядам і ракетам не під силу, що «довели» численні ракетні «експерименти» щодо перевірки НЛО на міцність.

Однак захист навколо літаючих тарілок насправді не такий уже непробивний. Тим паче що «захистом» як таким здебільшого він не є, це лише побічний ефект, який виникає під час роботи рухової установки НЛО (подібно до нього виникає інверсійний слід-шлейф у літака). Знаючи, що від нападу землян, від атак нашої примітивної техніки цілком врятує і такий «побічний ефект», прищельці в певних випадках явно не поспішали вмикати свої системи захисту.

Поступово і на Землі прогрес досягає космічних висот, але використовується не завжди в мирних цілях. Є відомості, що 7 травня 1989 року в ПАР над пустелею Калахарі «Міражам», оснащеним експериментальною лазерною гарматою «ТОР-2», вдалося збити 50-тонний дископодібний НЛО, хоч він і не виявляв ворожих дій.

Чи може мати місце хід пришельців у відповідь? В кращому разі, зрозумівши, що попередні заходи захисту себе вичерпали, вони їх посилять. А в гіршому — ми пізнаємо різницю між мирними розвідувальними НЛО і галактичними крейсерами. Як бачите, багато що залежить від правильності наших дій...

Не виключено, що за землянами закріпилася слава негостинних хазяїв, котрі, наче перші «дикі» техаські ковбої, спочатку стріляють, а лише потім цікавляться, хто до них прийшов. На жаль, доводиться визнати: більш як сорок років численні «браві ковбої» намагалися підстрелити цивілізованих сусідів, що прилетіли до нас, з допомогою «рогатки». І заради чого?

Чи порозумнішаємо ми, коли матимемо в руках сучасний «кольт 38 калібру»?

Вадим ЧЕРНОБРОВ.
«Российские вести».

ТЕРМІНАТОР-3 ЖИВЕ В РОСІЇ

Якщо й далі все піде, як задумано, то через три роки Михайла Гольдреєра не впізнає мати рідна.

Михайло Гольдреєр, як він каже про себе, рекламний примірник нової, придуманої ним індустрії — антропометричної косметології. Поки що це словосполучення нічого не каже людству, яке перебуває в темноті. А засновник і першопрохідник антропометричної косметології уже вісім місяців перебуває в ортопедичному центрі Волгоградської лікарні № 3, куди потрапив з власної волі і ціною страшенних зусиль. Чого вартий хоча б запис у його медичній картці: «Пацієнт здоровий»...

У програмному маніфесті, який Михайло Гольдреєр написав ще кілька років тому, сказано, що антропометрична косметологія — це єдиний комплекс заходів, що будь-яку людину, незалежно від віку, зробить красивою і здоровою. За задумом основоположника, сучасний рівень медицини дає змогу включити до цього комплексу такі етапи. Хірургічна корекція зросту Імплантація штучних зубів із сучасних матеріалів. Ліпоскульптура, яка ліквідує зайві жирові накопичення. Підсилений курс культуризму й акробатики. Лікувальне голодування, після чого шкіра стане чистою і тугою, як у дитини, а зморшки розгладяться. Можлива також зміна форми носа, вух, розрізу очей.

Поки що говорити про фабрику мрій рано, можна лише — про випробування, на які прирік себе новатор. Весь курс, за розрахунками Гольдреєра, займе у нього три-чотири роки. Найскладнішими і найнебезпечнішими є, без сумніву, хірургічні операції на гомілках та бедрах за методом Ілізарова. Саме на цьому етапі перебуває нині доброволець-експериментатор. Він витримав операції на обох гомілках і виріс на 7 сантиметрів.

З міркувань комерційної таємниці Михайло просить не публікувати конкретні адреси свого подальшого перетворення. Але фінансові питання вже скрізь узгоджено, що немаловажно, адже його нові зуби, наприклад, буде виготовлено на закритому «косметичному» КБ із штучного сапфіру, а курс культуризму за підсиленого харчування займе не менше семи місяців по вісім робочих годин щоденно. Особливо трепетно він ставиться до курсу голодування, що очищає організм. «Режисер Михалков-Кончаловський кожного року в спеціальній клініці в Швейцарії задля творчого поновлення проходить такий курс», — каже Гольдреєр.

Ми розмовляємо в ординаторській лікарні, і лікарі заворожено прислухаються до прожектів Гольдреєра, який менш за все схожий на сором'язливого пацієнта. «За мною підуть шеренги людей, які мріють змінити свою зовнішність», — обіцяє Михайло Гольдреєр. У Волгограді, за його задумом, виникне міжнародний центр антропометричної косметології, і заможні іноземці з усього світу прибуватимуть сюди чартерними рейсами. «Це буде концерн, що не знатиме конкуренції з реставрації людини,— веде далі Михайло, важко спираючись на милиці. — Зробити зовнішність — значить, зробити життя. Недарма так широко усміхаються практичні американці. Але я поширю усмішку на все тіло. Так, це буде тіло-усмішка. І я почну продавати цю усмішку».

...Розумію вашу реакцію, читачу. Постають деякі делікатні запитання. Чи не страждає наш герой комплексами і, як би це м'якше висловитися, чи цілком він здоровий? Оскільки Михайло усвідомлює, що сумніви за першого знайомства з його проектом цілком резонні, не буде негожим повідомити такі подробиці.

До операції зріст у Гольдреєра був, як у Висоцького (знову ж таки його власне порівняння), — 170 сантиметрів. У свої 42 роки він фізично міцний, робить вправи на турніку, де, як вважають, не кожен гвардієць за ним уженеться. Контактний, упевнений в собі, красномовний. Немаловажна деталь у контексті нашої розповіді: Михайло пізнав успіх у жінок, причому багато хто із списку його поклонниць мали гренадерський зріст. І, звичайно ж, безпрецедентна операція не відбулася б, якби хірурги — заслужений лікар Росії А. Каплунов та завідуючий відділенням М. Єгоров — виявили у свого дивного пацієнта хоч найменші ознаки душевного відхилення.

Нарешті, про соціальний статус Михайла Гольдреєра. Він закінчив Московський інститут інженерів залізничного транспорту. Та нидіти на посаді ІТР не захотів і вже 16 років працює електромонтером на Волзькому трубному заводі. З відповідальними дорученнями їздив не лише нашими просторами, а й побував також у дев'яти країнах, з чого можна зробити висновок, що Гольдреєр належить до працівників, яких цінують, і начебто цілком може бути задоволений життям. Але навіть у найбільш вдалі періоди його гнітило усвідомлення того, що він живе сіро й тьмяно і не знайшов ще свого справжнього покликання.

А втім, справа не тільки і не стільки в особі Гольдреєра. Поза нашим ставленням до Гольдреєра слід визнати, що він повів за собою чимало розсудливих і серйозних людей. Одні віддавали йому свій безцінний час, другі ставили на кін репутацію, треті — несли чималі витрати. Це той випадок, коли ідея заволоділа масами і стала матеріальною силою. Ідея може бути без плоті, але час, репутація, гроші — у світі немає нічого більш матеріального. Наявність цього вагомого компонента виводить нашу оповідь з площини, яку можна було б віднести до анекдоту. Не до сміху, коли операція на гомілці коштує близько 200 тисяч карбованців.

У вже згадуваному маніфесті Гольдреєра є такі слова: «Ми втратимо рекламний пріоритет, а разом з ним і мільйони валютою. Час бити на сполох. Країна, що дала світові Ілізарова, знову виявиться обібраною і такою, що доганяє, наче старозавітний наївний дикун. Писані й неписані перешкоди на шляху ініціативи необхідно відкинути». Це завдання Михайло Гольдреєр і поставив перед собою, запропонувавши себе, за медичними показаннями цілком нормальну людину, як першого експериментального пацієнта. Він обійшов усіх видатних ортопедів країни, не давав спокою чиновникам Міністерства охорони здоров'я, звертався до народних депутатів, намагався заради ідеологічної підтримки укорінитися у філософське товариство СРСР, «заразив» своєю ідеєю тих функціонерів ЦК ВЛКСМ, які постійно жадали свіжих ініціатив, навіть організував масові петиції студентів на свою підтримку...

Він використав усі можливі способи боротьби за свій проект. Навіть — у дусі часу — в політику пішов. У 1990 році став депутатом Волзької міськради, перемігши п'ятьох суперників. Брав участь у першому з'їзді «Демократичної Росії».

Інтуїтивно він виявився правий, що зайвий раз доказує, як тісно пов'язана політика з усіма сторонами життя. Міністерський та інший адміністративний пресинг на лікарів послабився, і вже навесні 1992 року, на превелику радість пацієнта, кандидати медичних наук А. Каплунов і М. Єгоров уперше ламали кістки здоровій людині, навіть не сповістивши в облздороввідділ. Для заспокоєння лікарів, останньою краплею була страховка Михайла Гольдреєра приватною фірмою «Гарант» на 100 тисяч карбованців одночасно (як телеведучого Юрія Ростова) і зобов'язання виплачувати пенсію за інвалідність. Власник «Гаранту» О. Рощин оплачував усі минулі втрати і пропонує оплачувати всі наступні етапи перетворення свого рекламного агента, бо переконаний в комерційній безпрограшності задуманого заходу.

Попереду у Михайла Гольдреєра довгий і тяжкий шлях. Він бажає подовжити ще й бедра, а хірург М. Єгоров, якого сам пацієнт називає другим Ілізаровим, вважає, що цей задум — за межею розумного. І все ж Михайло каже: «Найщасливіший момент у моєму житті — той ранок, коли я прокинувся після операції з апаратом на нозі. Відчуваю тепер, що народився недаремно і знайшов своє покликання».

Сергій ЛЄСКОВ,
«Известия».

Стріляв у Брежнєва. Не влучив

Подробиці

Років 20 тому було вчинено невдалий замах на Л. Брежнєва. Яка доля зловмисника?

Інформація одержана в комісії з прав людини С.-Петербурзького міськкому.

Нагадаємо: молодший лейтенант РА В. Ільїн вчинив замах на Л. Брежнєва в січні 1969 року. Перевдягнувшись у форму міліціонера, він став неподалік Боровицьких воріт Кремля, через які мав проїхати кортеж із космонавтами. Гадаючи, що Брежнєв знаходиться з ними в першому лімузині, «міліціонер» відкрив по ньому вогонь із двох пістолетів. Загинув водій, постраждав мотоцикліст супроводу. А Брежнєва взагалі не було в цьому кортежі: він в'їхав на територію Кремля через інші ворота...

Кваліфікованою медкомісією В. Ільїна було визнано психічно хворим і направлено для примусового лікування в психіатричну лікарню Казані, де він провів 18 років. Доліковувався в 3-й психіатричній лікарні Ленінграда. Вийшов з неї з другою групою інвалідності, одержав однокімнатну квартиру, живе в С.-Петербурзі. Від кримінальної відповідальності його звільнено. Але історія на цьому не закінчилась... Славетна Радянська Армія зовсім забула про свого молодшого лейтенанта і звільнила його із своїх лав лише... в березні 1990 року. В зв'язку з чим В. Ільїн повністю, на наш погляд, справедливо подав позов на свою рідну частину про відшкодування грошового забезпечення за 20 років. Про яку суму йтиметься, — це визначить суд. І ще. Тоді ж було засуджено і відсидів великий строк офіцер А. Степанов, який, як визнало слідство, знав про підготовку до замаху, але не попередив про це відповідні органи. А оскільки Ільїн кримінальної відповідальності не поніс, то, очевидно, і судимість із Степанова необхідно зняти.

«Труд».

Листи з армії

А БЕНЗОВОЗА ЧОРТИ ПОЦУПИЛИ...

або Як військові розпоряджаються народними мільйонами

У одній з біблійних притч про мандрівника і розбійника розповідається про подорожнього, який уздрів прикутого до дуба розбійника, тіло якого було вкрите комарями. Розчулившись, мандрівник почав обганяти кровопивців. Та замість подяки нещасний заволав не своїм голосом, благаючи не проганяти комах. А потім пояснив:

— Ті, котрих ти прогнав, уже досита напилися крові і тільки спали на моєму тілі. А тепер прилетять нові, голодні і тяттимуть нестерпно...

Сказане тисячі літ тому знаходить реальне втілення у сьогоднішньому житті. Пригадайте, як на зламі горбачовської перебудови і демократи, і інші критикували парткоми, райкоми, обкоми, які, мовляв, комарами сидять на тілі народу. Тепер КПРС нема. Зате комарів, голодніших і зажерливіших, тьма-тьмуща.

Особливо благодатне «болото» для розмноження «кровопивців» утворилося нині в армії. Ми вже не раз чули, як високопоставлені «зореносні» особи казали: Радянської Армії вже нема, а Української ще нема. Але ніхто з них не обмовився, який тягар упав на плечі сплатників податків цими «вже» і «ще».

Аби хоч трохи зняти завісу таємності над цими двома фразами, розповімо про дві дивізії — ракетну і мотострілецьку. Вони розташовані у різних регіонах Поділля, підпорядковані різним структурам управління, виконують різні бойові завдання... Та дещо спільне є.

Збирався виїхати у полк особливого призначення. Та доїхати не вдалося. На глухій об'їзній дорозі раптом побачив армійську і цивільну автомашини. А поряд, наче мурахи, снували офіцери контррозвідки і міліції. Після того, як задокументував цю подію на фотоплівку, вияснив, що військовий психолог ракетної дивізії, депутат місцевої Ради Л. Волков передавав одній із комерційних структур майже 300 нових костюмів хімічного захисту, за що йому привезли у чорненькому «дипломаті» 600 тисяч карбованців.

Після сесії Ради, яка дала дозвіл на притягнення до кримінальної відповідальності Волкова, я зустрівся з офіцером цієї ракетної дивізії і депутатом тієї ж Ради Володимиром Науменком і попросив прокоментувати скоєний психологом злочин.

— У цій злодійській акції Волков був у ролі пішака, тобто виконував функції посередника. А організатор і керівник розкрадання армійського майна — начальник хімічної служби з'єднання підполковник Горяйнов. Це особа одіозна: до розпаду СРСР безпробудно пиячив, за що навіть у званні понизили, а тепер все, що бачить, зухвало краде. Спродував зі складів усе, що користувалось попитом у населення. У першу чергу пішли автомобілі. Потім направив солдат на Костопільський (Рівненська область) деревообробний комбінат. За працю «рабів з погонами» підприємство розраховувалося ламінованими плитами, які потім пливли наліво...

«Та якби тільки справа в одному Горяйнові, — продовжував депутат. — Наша біда в іншому. Державне майно грабують усі, хто тільки може. На полігоні вже розтягнули півбудинку, розбирають по цеглині, по плиті караульне приміщення, яке входить у систему охорони командного пункту. І я сумніваюся, що про такі великомасштабні злодійські акції не знає командування дивізії».

До сказаного депутатом хотілося б додати одне: у той час, коли розтягуються у різні боки будівельні матеріали, у дивізії більше двох тисяч безквартирних сімей. Зрозуміло, своїми силами багато не набудуєш. Навіть на власній дачній ділянці. Але був і серйозніший варіант.

До вересня цього року ракетна дивізія мала свій досить потужний асфальтовий завод. Однак два роки він стояв без діла. Тож місцеві власті запропонували обмін: дивізія передає завод, а вони його вартість повертають житлом для офіцерів. Та командування вінницьких ракетників відмовилося від вигідної пропозиції, пославшись на те, що вони завод можуть продати тільки комерційним структурам.

Той, хто побуває в 161-й мотострілецькій, неодмінно зрозуміє: тут ставлення до держави, як у барвінка до дуба. Сьогоднішнє військо — це конгломерат усіх суспільних устроїв одразу. Ось деякі ознаки кам'яної доби: великий загал офіцерів і прапорщиків живе з сім'ями у казармах, схожих на печери, інша група офіцерів ходить на полювання, вбиваючи все, що рухається і дихає, рабовласницької — використання солдатів і прапорщиків на роботах, не пов'язаних із службовим становищем, розвинутого соціалізму — командний склад створює ілюзію перед вищим командним складом, що повсюди — райське життя і залізна дисципліна.

А тепер перейдемо до фактів. Усі вони до останнього часу подавалися командуючому військами Прикарпатського військового округу генерал-лейтенанту Степанову з грифом «таємно» і з надією, що стан справ поліпшиться, а винні будуть покарані. Однак гриф «таємно» перетворився на паличку-виручалоньку для порушників із зірками на погонах. Так, у дивізії грубо порушувався закон України про соціально-правовий захист військовослужбовців. Солдатів, сержантів і прапорщиків окремого саперного батальйону використовували на господарських роботах у приватних осіб. Наприклад, за наказом начальника штабу дивізії полковника Іванченка цілий місяць працював на спорудженні будинку якомусь начальнику в Острозі Рівненської області прапорщик Лісневський. На такий вчинок полковник Іванченко пішов, певне, тому, що бачив, яка безкарність панує довкола. Ще у лютому з «НЗ» було знято новий КамАЗ і передано командуванням того ж таки саперного батальйону жителю міста Таллінна. А допитливим офіцерам сказали, ніби автомобіль хтось вкрав. Тим часом майор Підливний готував з тиловиками округу акт на списання вже викраденої машини.

Як кажуть у народі, апетит приходить під час обіду. І чим далі — тим більше. Як підсумок, командир саперного батальйону підполковник Григор'єв незаконно списав і продав два автомобілі КрАЗ, зняв 6 двигунів з бойових машин і обміняв на непрацюючі, розукомплектував 16 КрАЗів. А ще у машини, що були на зберіганні на випадок воєнних дій, замість бензину залив солярку. А заступник командира дивізії з озброєння полковник Кузін та начальник автомобільної служби з'єднання підполковник Нуждін, котрі мусили контролювати дії Григор'єва, незаконним шляхом самі збувають військові автомобілі, агрегати та вузли. «Послужний» список їхньої «підприємливості» немаленький. Скажімо, з танкового полку взяли новенький ЗІЛ-130, а на те місце підсунули «лаха». А потім того «лаха» взяли і списали. Щоб бойовий ЗІЛ ганяв дорогами Тернопільщини з приватними номерами. Траплялося, що техніку списували вже тоді, коли її і в помині не було в дивізії. Було й інше. Скажімо, технікою цікавилися потойбічні сили. Якось у пеклі не вистачило смоли — там теж енергетична криза — і чорти вкрали новісінького бензовоза ЗІЛ-130 з того ж таки танкового полку. В один момент розступилася земля, і машина щезла, не зірвавши навіть на гаражі пломби. У такий же спосіб «нечистивці» поцупили з автоскладу дивізії двигуни до УАЗ-469, ГАЗ-66, розукомплектували близько десятка машин у зенітно-ракетному полку тощо...

Чим країну збираєтесь боронити, панове, металобрухтом чи генеральськими лампасами?

Михайло ВАСИЛАШКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Прикарпатський військовий округ.

Експрес-інформація

ДО КОНСОЛІДАЦІЇ ДАЛЕКО

Шостий день роботи VII з'їзду парламентаріїв Росії розпочався з того, що деякі депутати спробували ревізувати суботнє таємне голосування з поправок до Конституції. Втім, глава парламенту відмовився ставити під сумнів результати голосування.

Учора з'їзд продовжив обговорення решти поправок, запропонованих Верховною Радою і депутатами до Основного Закону. Завершено також дискусію про ситуацію в збройних силах і військову політику РФ.

Підсумки першого тижня роботи з'їзду виразно свідчать, що до консолідації депутатів ще далеко.

УРЯД ПОСТУПИВСЯ

Зробити суворішими ліберальні німецькі закони щодо надання політичного притулку покликана угода, яку досягли уряд ФРН та лідери опозиції. Заходи спрямовано на скорочення чисельності іноземців, що розраховують на політичний притулок у ФРН. Передбачено також прискорити розгляд заяв цих осіб щодо надання їм посвідки на проживання.

Нині угоду передано на схвалення до парламентських фракцій бундестагу.

ВІСІМ РОКІВ НА ОБ'ЄДНАННЯ

Румунія має намір об'єднатися з Республікою Молдова протягом найближчих восьми років. Про це заявив у виступі перед журналістами у Вашингтоні помічник держсекретаря в МЗС Румунії А. Дохотару. За його словами, в Румунії сподіваються, що об'єднання з Молдовою відбудеться не за німецьким зразком, а швидше за все через поступову інтеграцію держав однієї в другу.

З ГОЛОВИ — У ПРЕЗИДЕНТИ

Президентом Республіки Словенія буде Мілан Кучан, теперішній Голова Президії цієї колишньої югославської республіки. Про це свідчать попередні результати президентських виборів, які обнародувала вчора виборча комісія Словенії. Згідно з її даними, Кучан одержав більш як 64 відсотки голосів виборців.

НА ПЕРЕГОВОРАХ У МОСКВІ

Виробити тексти договору про дружбу і співробітництво між Росією і Грузією, угод про статус російських військ та прикордонників на території Грузії — основне завдання російсько-грузинських переговорів, що розпочалися вчора в Москві. Окрім узгодження документів, російська сторона планує порушити інші питання двосторонніх відносин, зокрема обговорити проблему турків-месхетинців.

А ВІЗ І НИНІ ТАМ

Новий уряд Ізраїлю не вніс радикальних змін у політику щодо Палестини. Репресії проти палестинців жорсткішають. Такий висновок міститься в доповіді Комітету у справах здійснення невід'ємних прав палестинського народу. Триденне обговорення цього питання завершилося вчора на пленарному засіданні 47-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН.

ПОВЕРНЕНІ НА БАТЬКІВЩИНУ

будуть усі біженці з Таджикистану, які в масовому порядку перейшли на Пяндському напрямку таджикистансько-афганістанський кордон. Про це заявив командуючий прикордонними військами Росії в Таджикистані В. Грицан, зіславшись на домовленість з генералом Дустумом, командуючим Національним ісламським рухом Афганістану.

НАПЕРЕДОДНІ САММІТУ

Міністри закордонних справ і сільського господарства Європейського Співтовариства зібралися вчора в Брюсселі. Цей дводенний форум відбувається в межах підготовки до зустрічі на найвищому рівні лідерів держав — членів ЄС, яка пройде в шотландському місті Единбурзі з п'ятниці по суботу.

Учорашні переговори було присвячено, зокрема, проектові сільськогосподарської угоди, який узгодили минулого місяця ЄС та США, питанням бюджету ЄС і обмеження напливу біженців до Європи.

СПРАВА ЗА СУДОМ

Слідство у справі ДКНС завершено. Кримінальну справу про заколот з метою захвату влади передано вчора Генеральному покуророві РФ для затвердження звинувачувального висновку.

У разі позитивного розв'язання питання, матеріали слідства буде передано до Верховного Суду.

ОБІЙДУТЬСЯ БЕЗ КОЛИШНІХ

Втративши найбільшого постачальника нафти, яким був Радянський Союз, Куба має намір звернутися до інших країн у пошуках енергоносіїв. Про це заявив кубинський міністр закордонних справ Рікардо Аларкон, виступаючи в програмі американської телекомпанії Ен-бі-сі. За його словами, Куба готова нині закуповувати нафту «в будь-якому місці, де тільки є така можливість і добрі комерційні умови».

За повідомленнями наших власних кореспондентів та зарубіжних інформагентств.

Із перших уст

НАСТАЄ ЧАС ДІЛОВИХ ЛЮДЕЙ

Алма-Ату відвідала з приватним візитом екс-прем'єр Литви Казиміра Прунскене. Вона обговорювала можливості економічного співробітництва між Литвою і Казахстаном. Відвідала Міністерства зовнішніх зв'язків та енергетики.

— Але чому цим займаєтеся ви, а не уряд Литви! — з таким запитанням звернулась до неї наш кореспондент.

— Ті, хто прийде в держструктури, в новий уряд, звичайно, будуть вирішувати ці питання. Але їм треба дати імпульс.

— А чи не можна в наших домислах піти трохи далі... і спрогнозувати ситуацію таким чином: ви тут тому, що переміг Бразаускас на виборах і вам запропонують пост?

— Поки що рано говорити про це. І в мене є велике бажання залишитися вільною. З другого боку, я чудово уявляю, як важко буде працювати в новому уряді, що одержав такий спадок. Ландсбергіс та його команда хотіли зробити економічне диво — і зробили, але з негативним наслідком. Нині, коли багато що зруйновано, витягти ситуацію з ями — це роль камікадзе. А камікадзе можна бути лише один раз.

— Прочитавши інтерв'ю в «Правде», я повірила, що ви пішли з політики або принаймні сповнені рішучості вчинити так. Однак у вас палають очі...

— Але ж я ще працюю в парламенті, і мені не байдуже, що буде з Литвою.

— А що з нею буде? Що ви, як людина з команди Бразаускаса, можете сказати про це?

— Я не належу до Демократичної партії праці Литви і тому не вважаю себе людиною Бразаускаса. Я не можу погодитися з тим, що він переміг лише тому, що його політичні опоненти були слабкими і незгуртованими. Причина в іншому. Населення розчарувалося в політиці ультралівих, творці якої тільки те й робили, що монополізували владу. Зміст авторитарного впливу вони перенесли у нову політику, лише прикрасивши її національними символами.

— Які сподівання пов'язують з Бразаускасом, на вашу думку, громадяни Литви?

— Що він розв'язуватиме реальні проблеми, які стоять перед людьми і державою.

— А з ким ви нині, пані Прунскене?

— Для мене як політика з досвідом є кілька пріоритетів. Насамперед слід подбати, щоб Литва могла розвиватися, а не робити знову революції. Реформуватися, а не руйнуватися. Другий пріоритет — допомоги визріванню народних політичних структур у всьому спектрі — від лівих до правих, щоб вони були збалансовані і набули зрілості.

— Чому ви не балотувалися на виборах до парламенту на новий строк?

— З міркувань ділового характеру. І потім дуже зручно впливати на згладжування кутів між центристами і лівими і не примикати ні до тих, ні до інших. Адже головне сьогодні, щоб вони були хорошими організаторами, щоб уряд створювався, залучаючи максимум людей, здатних працювати...

Нині відкривається можливість для практичних кроків, для реформи. Настає час ділових людей.

Тетяна КОСТІНА.
Алма-Ата.

За морями

«Я проти «Голосу Америки»

Повзуча економічна криза, що охопила останніми роками весь світ, не обминула й Ізраїль. Економіка в застої, масове безробіття душить країну. «Нас врятують зарубіжні інвестиції», — в один голос твердять економісти, провідні оглядачі газет і телебачення, урядові діячі.

І от близько року тому від уряду США надійшла пропозиція про інвестиції. Він вирішив побудувати на Близькому Сході потужну ретрансляційну станцію «Голосу Америки». Обрали для цього місце в долині, неподалік від Ейлата (на півдні Ізраїлю).

Пропозицію розглянув уряд Ізраїлю і прийняв її, незважаючи на численні протести громадськості.

Справа в тому, що долина Арава, розташована в пустелі Негев, одне з небагатьох в Ізраїлі місць, майже не зачеплених цивілізацією. Там живуть гірські кози, водяться пустельні вовки, лисиці, багато рідкісних плазунів.

Наявність тварин і вражаюча краса пустельної гірської місцевості приваблює сюди безліч туристів. У долині Арава є кілька заповідників. Один з них розташований неподалік від наміченого місця будівництва.

Невідомо, як вплине на тваринний світ потужне високочастотне випромінення передавачів. Питання це ще погано вивчене. Хоча відомо, що люди, які працюють на таких станціях, хворіють нервовими розладами, головним болем, безсонням.

Захисники навколишнього середовища вживають енергійних заходів впливу на уряд, щоб він скасував прийняте рішення про будівництво станції. Однак економіка, як завжди, виявилася сильнішою. Прем'єр-міністр Іцхак Рабин заявив, що будівництво станції забезпечить роботою кілька сотень чоловік, а її відкриття створить шістдесят постійних робочих місць для населення району.

А «зелені» тим часом не припиняють акцій протесту. До однієї з них, як свідчить фото з ізраїльської російськомовної газети «Время», вони «залучили» навіть... верблюда. Захисники довкілля повісили на «корабель пустелі» плакат із написом: «Я проти «Голосу Америки», а ти?».

Олександр СПИРИДОВИЧ, спеціально для «Голосу України».
Ейлат.

Знання — сила

ОБДАРОВАНИМ – БЕЗПЛАТНО

Перша платна школа відкрилася в місті Нукусі, столиці Каракалпакстану. Високий рівень викладання в ній гарантовано особливим принципом добору вчителів.

Щоб потрапити на роботу в нову школу, педагоги мають пройти спеціальний конкурс. Втім, не кожна дитина має можливість навчатися тут, навіть якщо її батьки в змозі заплатити за навчання. Прийом дітей також відбувається за тестуванням. Але обдаровані діти можуть одержати освіту безплатно. Для цього в школі зарезервовано кожне десяте місце.

Зульфія РАСУЛІ.
Ташкент.

Власкори повідомляють

Душанбе

ТАДЖИКИСТАН: ЩЕ ОДИН РОЗПОДІЛ ПОРТФЕЛІВ

Новий уряд Таджикистану обрано на сесії Верховної Ради цієї середньоазіатської країни.

Його склад значною мірою відображає реальний розподіл сил на тутешній політичній арені і, зокрема, зростання впливу кулябців, які виступають проти ісламських фундаменталістів.

Якщо у попередньому складі уряду нараховувалося кілька міністрів, яких вважали прихильниками ісламської партії «Відродження», а перший заступник голови цієї партії Давлат Усмон займав посаду заступника таджицького прем'єра, то нині представники цих сил майже втратили свої позиції.

Один із найбільш важливих міністерських портфелів — міністра внутрішніх справ — перейшов до рук Якуба Салімова, лідера одного з озброєних угруповань антифундаменталістського напряму. Посаду голови держкомітету національної безпеки одержав Саїдамір Зухуров, який до цього працював у кулябському управлінні цієї організації.

На думку оглядачів, новий склад уряду навряд чи задовольнить проісламські угруповання, які все ж таки мають достатньо сил для опору.

Юрій КУШКО.

Бішкек

ЗІБРАЛИСЯ ПРАВОЗАХИСНИКИ

Міжнародна конференція «Права людини та доля націй» відкрилася 6 грудня у Бішкеку. На ній обговорюється ця проблематика на прикладі держав середньоазіатського регіону. Ініціатором скликання конференції виступив правозахисний рух «Киргизи та СНД».

У роботі форуму беруть участь правозахисники з багатьох держав близького та далекого зарубіжжя, зокрема, Олена Боннер, Лариса Богораз, члени комісії ООН з прав людини, «Міжнародної амністії». На конференції намічено обговорити широке коло питань: проблеми політичного становища республік регіону, їхні взаємовідносини з іншими державами СНД, питання законотворчості та проекти в галузі прав людини, міжнаціональні відносини та демократія.

Євген ДЕНИСЕНКО.

Баку

ВІЙСЬКОВІ ЗМІНЮЮТЬ ФОРМУ

З початком формування збройних сил закавказьких республік 645 офіцерів колишньої радянської армії перейшли на службу в національну армію Азербайджану. У Вірменії таких офіцерів 233, а в Грузії лише 8, повідомляє прес-центр Закавказького військового округу.

Ровшан АЛІЄВ.

Отакої!

ШАШЛИЧКІВ ЗАХОТІЛИ

За лічені хвилини майже два десятки молодиків в пух і прах рознесли торгові ряди Центрального ринку Чити. Приводом до масових хуліганських дій став той факт, що один з продавців не захотів віддати молодикам задарма шматок м'яса.

Образившись, громили швидко «розібралися» з продавцями яловичини й свинини, а затим перенесли свій гнів на інші ряди. У купи брудного місива перетворилися після цього «розбору» овочі й фрукти, соління й варення, компоти й ковбаси. І лише через півгодини після погрому, коли від хуліганів і слід простиг, на місце події прибули співробітники міліції.

Андрій ФОМІН.

Зовнішня політика: пріоритети України

КРОК ДО ЗМІЦНЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ

На зустрічі на найвищому рівні глав держав і урядів країн—членів Наради з безпеки і співробітництва в Європі (НБСЄ), що відбулася 10 липня 1992 року в Хельсінкі, було прийнято рішення про створення Форуму НБСЄ з співробітництва у галузі безпеки (ФСБ).

Рішення про створення ФСБ, який працює у Відні, ставило за мету не тільки розпочати нові переговори з контролю над озброєннями, роззброєння та зміцнення довір'я і безпеки, а й поширити регулярні консультації та активізувати співробітництво між державами-учасницями з питань, пов'язаних з безпекою, розробкою та удосконаленням діючого механізму щодо запобігання конфліктам та їх врегулювання, зменшення загрози їх виникнення на просторі НБСЄ.

Форум об'єднує в собі переговори у сфері контролю над озброєннями, які раніше проводились у Відні, включаючи переговори про звичайні збройні сили в Європі, їх чисельність, а також розгляд та розв'язання питань, пов'язаних з діяльністю Центру НБСЄ по запобіганню конфліктам.

Виходячи з того, що безпека є неподільною, тобто безпека кожної з держав нерозривно пов'язана з безпекою всіх інших, було вирішено, що європейські країни зміцнюватимуть безпеку та стабільність в Європі шляхом переговорів, спрямованих на підтримку або досягнення мінімальних рівнів збройних сил, які відповідали б загальним або індивідуальним законним потребам безпеки в Європі. Це дуже важливо для України, яка нині будує свої Збройні Сили, завершує розробку оборонної доктрини.

Важливим для нас напрямом у роботі форуму є питання гармонізації зобов'язань, узгоджених державами-учасницями в рамках різних існуючих документів у сфері контролю над озброєннями, роззброєння та зміцнення довір'я і безпеки в Європі, Віденського документа 1992 року з питань зміцнення довір'я і безпеки, Договору про відкрите небо тощо.

Результатом роботи Форуму має стати встановлення нових відносин між державами — членами НБСЄ у галузі безпеки, які повинні грунтуватися на співробітництві з урахуванням уже існуючих спільних підходів до проблем безпеки. І тут велике значення має підтримка та зміцнення режимів, установлених стосовно нерозповсюдження та постачання озброєнь, включаючи передачу спеціальних знань та досвіду, зміцнення обміну та співробітництва між збройними силами держав-учасниць та розробку узгоджених регіональних заходів у галузі їх співробітництва з метою відвернення загроз їхній безпеці. Україна надає великого значення європейському співробітництву в цих галузях, оскільки така діяльність безпосередньо зачіпає її інтереси.

Співробітництво в галузі конверсії оборонного виробництва здійснюватиметься шляхом розробки програм обмінів та передачі спеціальних знань і досвіду у цій сфері. Україна приділятиме велику увагу цьому аспекту переговорів у рамках ФСБ.

Значні зусилля докладаються державами-учасницями для розробки механізму запобігання конфліктам.

Наша держава виходить з того, що в конфліктах міжнаціонального характеру право на самовизначення не може беззастережно використовуватись як підстава для застосування сили. Пріоритетне значення мають принципи недоторканності кордонів та територіальної цілісності за повного забезпечення прав людини, захисту прав національних меншостей.

Україна підтримує активне залучення в разі потреби НБСЄ, НАТО та ЗЄС до операцій з підтримання та відновлення миру за мандатом Ради Безпеки ООН та НБСЄ, військових спостерігачів та контингентів для сприяння розв'язанню існуючих конфліктів, зокрема у колишній Югославії, Придністров'ї.

Переговори про нові заходи в галузі контролю над озброєнням, роззброєння та зміцнення довір'я і безпеки в рамках ФСБ проходитимуть поетапно з урахуванням прогресу, досягненого в реалізації вже існуючих відповідних угод. На них враховуватимуться процеси скорочення озброєнь, передислокації військ, подальших політичних, військових та структурних змін, що відбуваються внаслідок уже чинних угод.

Результати переговорів на Форумі дістануть відображення у міжнародних зобов'язаннях. Характер цих зобов'язань визначатиметься характером узгоджених заходів, а набрання ними чинності відбуватиметься у формах та відповідно до розроблених учасниками переговорів процедур. Україна вважає, що форма міжнародних зобов'язань може бути різною — юридично або політично зобов'язуючою. Проте найважливіші домовленості повинні мати форму угод, що підлягають ратифікації парламентами країн-учасниць.

Головною політичною метою України на переговорах є активна інтеграція у загальноєвропейський процес, зокрема в галузі зміцнення безпеки в Європі.

Юрій КОСТЕНКО, глава делегації України на ФСБ, Надзвичайний і Повноважний Посол України в Австрії.

Панорама

ТРОФЕЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПЕРЕМОГИ

«Політичні та допоміжні посади» — так зовсім не інтригуюче називається брошура, котра, однак, стала нині «найгарячішим» бестселером в американській столиці.

Доки обраний Президентом США губернатор Білл Клінтон готується сформувати кабінет, тисячі активістів та фінансових донорів демократичної партії злітаються до Вашингтона в пошуках «тепленьких місць» у його адміністрації. Це видання конгресу США є для нової адміністрації свого роду «підказкою» при заповненні штатних розкладів у численних державних установах і відомствах. Брошура містить перелік 3 тисяч державних постів, від заступника міністра фінансів у міжнародних справах до керівника управління у справах фермерів, на які Президент може призначити своїх людей.

Серед політичних призначенців попередньої республіканської адміністрації — колишній військово-морський льотчик, юрист, правнук відомого у Техасі республіканця Уільям Х'юстон. Він займає пост заступника помічника міністра внутрішніх справ з територіальних та міжнародних питань з річним окладом у 70 тисяч доларів.

У. Х'юстон з готовністю визнає, що його посада не така вже й необхідна для успішного функціонування державної машини США. Однак він не має сумніву в тому, що його вашингтонський кабінет порожнім не стоятиме. «Це — частина трофеїв політичної перемоги», — каже він.

Подібно до більшості політичних призначенців республіканської адміністрації У. Х'юстон готується до того, що в січні наступного року, коли в Білий дім в'їде президент-демократ, йому доведеться шукати собі нове заняття. Хоча декотрі з політичних призначенців вирішили не чекати цього. Заступник міністра фінансів у міжнародних справах, приміром, вже очистив свій робочий стіл у Вашингтоні і перебрався до Нью-Йорка, де буде тепер інвестиційним банкіром...

Телекомпанія Ей-Бі-Сі (США).

Білоруський калейдоскоп

ШЛЮБИ І РОЗЛУЧЕННЯ

Нестабільність суспільно-політичної та економічної обстановки позначається на створенні сімей у Білорусі. В цьому році узами Гіменея зв'язало себе на 14 тисяч молодих людей менше, ніж у минулому. А розлучених стало на 4 тисячі чоловік більше.

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

У 1992 році Білорусь зібрала більш як 7,5 мільйона тонн зерна, що значно більше, ніж торік. Зате картоплі накопали лише 79 відсотків від минулорічного врожаю, овочів — 53 відсотки. Реалізовано худоби і птиці на забій 81 відсоток, надоїли молока 80 відсотків від рівня попереднього року.

ПРОМИСЛОВІСТЬ

Різко впало за поточний рік виробництво промислової продукції в Білорусі. Особливо сумне становище склалося в паливній промисловості (отримано 56,7 відсотка продукції від запланованого), хімічній та нафтохімічній промисловості (82,2 відсотка), чорній металургії (84 відсотки). І тільки легка промисловість республіки зберегла темпи виробництва і навіть перевиконала минулорічні показники, щоправда, лише на 1 відсоток.

Знизились темпи виробництва зокрема товарів широкого вжитку. Менше випущено кольорових телевізорів, мотоциклів, шкіряного взуття, холодильників та побутових морозильників. Однак у 1992 році більше вироблено пральних машин, електроміксерів, меблів, посуду.

ДИТЯЧА СМЕРТНІСТЬ

Як повідомив держкомстат республіки, за 9 місяців 1992 року кількість дітей, які померли у віці до одного року, порівняно з минулим роком знизилась майже на 4 відсотки. Однак у Гомельській області, що найбільше постраждала від аварії на Чорнобильській АЕС, дитяча смертність дещо вища од минулорічної. Крім того, на Гомельщині більш як на 40 відсотків більше народилося дітей з аномаліями.

Віктор ХОРОШКО.

Реформи

КОЛИ БУДЕ ВВЕДЕНО МОЛДОВСЬКИЙ ЛЕЙ?

Процеси приватизації та введення національної валюти не повинні йти паралельно, заявив голова парламенту Молдови А. Мошану. За його словами, приватизація в Молдові розпочнеться через кілька місяців, молдовський лей необхідно ввести в обіг раніше, щоб відвернути вкладення капіталів із країн СНД в республіку, не дати можливості «чужим» скупити національне майно.

Судячи з заяви Прем'єр-міністра республіки А. Сангелі, зробленої ним на зустрічі з румунськими парламентарями, котрі відвідали Кишинів, позиція уряду розходиться в цьому з думкою парламенту. А. Сангелі зазначив, що «проблеми національної валюти потрапили до розряду політичних. Проте ті, хто голосніше від інших галасує з цього приводу, не хочуть брати на себе відповідальність».

Розв'язання питання про те, вводити чи не вводити лей, зазначив прем'єр-міністр, залежить від часу, протягом якого буде підготовлено грунт для цього. «Ми співробітничаємо з Росією, Білоруссю, Україною, Балтійськими країнами, щоб з введенням національної валюти через кілька місяців не залишитися лише з грудою макулатури. Хоча, на жаль, може так статися — сказав на закінчення А. Сангелі, що ми введемо в обіг національну валюту без достатньої підготовки».

Світлана ЧАЛА.

Кишинів.

ЗАКОН У

ПРО ДРУКОВ

МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІ

Цей Закон створює правові основи діяльності друкованих засобів масової інформації (преси) в Україні, встановлює державні гарантії їх свободи відповідно до Конституції України, Закону України «Про інформацію» та інших актів чинного законодавства і визнаних Україною міжнародно-правових документів.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Друковані засоби масової інформації (преса) в Україні.

У цьому Законі під друкованими засобами масової інформації (пресою) в Україні розуміються періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію.

Додатки до друкованих засобів масової інформації у вигляді видань газетного та журнального типу є окремими періодичними і такими, що продовжуються, друкованими виданнями і підлягають реєстрації на загальних підставах.

Зазначені в частинах перший та другій цієї статті Закону друковані видання можуть включати до свого складу інші носії інформації (платівки, дискети, магнітофонні та відеокасети тощо), розповсюдження яких не заборонено чинним законодавством України.

Друкований засіб масової інформації вважається виданим, якщо він підписаний до виходу в світ і видрукований будь-яким тиражем. Сфера розповсюдження друкованого засобу масової інформації не обмежується.

Стаття 2. Свобода діяльності друкованих засобів масової інформації

Свобода слова і вільне виявлення у друкованій формі своїх поглядів і переконань гарантуються Конституцією України і відповідно до цього Закону означають право кожного громадянина вільно і незалежно шукати, одержувати, фіксувати, зберігати, використовувати та поширювати будь-яку інформацію за допомогою друкованих засобів масової інформації.

Друковані засоби масової інформації є вільні. Забороняється створення та фінансування державних органів, установ, організацій або посад для цензури масової інформації.

Не допускається вимога попереднього погодження повідомлень і матеріалів, які поширюються друкованими засобами масової інформації, а також заборона поширення повідомлень і матеріалів з боку посадових осіб державних органів, підприємств, установ, організацій або громадських об'єднань, крім випадків, коли посадова особа є автором поширюваної інформації чи дала інтерв'ю.

Держава гарантує економічну самостійність та забезпечує економічну підтримку діяльності друкованих засобів масової інформації, запобігає зловживанню монопольним становищем на ринку з боку видавців і розповсюджувачів друкованої продукції. Заходи, спрямовані на забезпечення економічної підтримки діяльності друкованих засобів масової інформації, та органи державної виконавчої влади, які здійснюють цю підтримку, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 3. Неприпустимість зловживання свободою діяльності друкованих засобів масової інформації

Друковані засоби масової інформації в Україні не можуть бути використані для:

поширення відомостей, розголошення яких забороняється статтею 46 Закону України «Про інформацію»;

закликів до захоплення влади, насильницької зміни конституційного ладу або територіальної цілісності України;

пропаганди війни, насильства та жорстокості;

розпалювання расової, національної, релігійної, ворожнечі;

розповсюдження порнографії, а також з метою вчинення інших кримінально караних діянь.

Забороняється використання друкованих засобів масової інформації для:

втручання в особисте життя громадян, посягання на їх честь і гідність;

розголошення будь-якої інформації, яка може призвести до вказання на особу неповнолітнього правопорушника без його згоди і згоди його представника.

Стаття 4. Мова друкованих засобів масової інформації

Друковані засоби масової інформації в Україні видаються державною мовою, а також іншими мовами.

Стиль і лексика друкованих засобів масової інформації мусять відповідати загальновизнаним етично-моральним нормам. Вживання лайливих і брутальних слів не допускається.

Стаття 5. Законодавство про друковані засоби масової інформації

Відносини, пов'язані з діяльністю друкованих засобів масової інформації в Україні, регулюються Конституцією України, Законом України «Про інформацію», цим Законом та іншими законодавчими актами України.

Дія цього Закону поширюється на друковані засоби масової інформації, засновані в Україні, а також на друковані засоби масової інформації інших держав, які розповсюджуються в Україні.

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 6. Діяльність друкованих засобів масової інформації

Діяльність друкованих засобів масової інформації — це збирання, творення, редагування, підготовка інформації до друку та видання друкованих засобів масової інформації з метою її поширення серед читачів.

Діяльність друкованих засобів масової інформації, спрямована на отримання прибутку, є підприємницькою діяльністю у цій сфері і здійснюється на основі цього Закону, Закону України «Про підприємництво» та інших актів чинного законодавства України.

Діяльність друкованих засобів масової інформації забезпечується самостійністю її суб'єктів у всіх видах відносин, пов'язаних із здійсненням їх прав і обов'язків. Втручання в діяльність друкованих засобів масової інформації поза межами, визначеними цим Законом, забороняється.

Стаття 7. Суб'єкти діяльності друкованих засобів масової інформації

До суб'єктів діяльності друкованих засобів масової інформації належать засновник (співзасновники) друкованого засобу масової інформації, його редактор (головний редактор), редакційна колегія, редакція, трудовий колектив редакції, журналістський колектив, журналіст, автор, видавець, розповсюджувач.

Засновник (співзасновники) може об'єднувати в одній особі редакцію, видавця, розповсюджувача.

Редакція має право виступати засновником (співзасновником), видавцем, розповсюджувачем.

Стаття 8. Право на заснування друкованого засобу масової інформації

Право на заснування друкованого засобу масової інформації належить:

громадянам України, громадянам інших держав та особам без громадянства, не обмеженим у цивільній правоздатності та цивільній дієздатності;

юридичним особам України та інших держав;

трудовим колективам підприємств, установ і організацій на підставі відповідного рішення загальних зборів (конференції).

Особа, яка заснувала друкований засіб масової інформації, є його засновником.

Особи, які об'єдналися з метою спільного заснування видання, вважаються його співзасновниками.

Стаття 9. Відносини між співзасновниками друкованого засобу масової інформації

Відносини між співзасновниками друкованого засобу масової інформації, а також співзасновниками - підприємцями щодо його заснування та діяльності визначаються установчим договором, який укладається між ними відповідно до чинного законодавства України.

Установчим договором передбачається розподіл між співзасновниками обов'язків щодо виробничого, фінансового та матеріально-технічного забезпечення діяльності створюваного ними друкованого засобу масової інформації.

Якщо одним із співзасновників є фізична особа, установчий договір засвідчується в нотаріальному порядку.

Спори, що виникають між співзасновниками друкованого засобу масової інформації при укладанні, виконанні та розірванні установчого договору, вирішуються в порядку, встановленому чинним законодавством України.

Стаття 10. Гарантії від монополізації друкованих засобів масової інформації

Монополізація загальнодержавних і регіональних громадсько-політичних друкованих засобів масової інформації в Україні не допускається.

Фізична або юридична особа не може бути засновником (співзасновником) чи контролювати більше 5 відсотків таких видань.

Під контролем у цьому Законі розуміється можливість такої особи здійснювати матеріальними чи фінансовими засобами вплив на діяльність друкованого засобу масової інформації.

Контроль за додержанням вимог цієї статті покладається на органи державної виконавчої влади, визначені Кабінетом міністрів України.

Стаття 11. Державна реєстрація друкованого засобу масової інформації

Друкований засіб масової інформації може видаватися після його державної реєстрації.

Державній реєстрації підлягають всі друковані засоби масової інформації, що видаються на території України, незалежно від сфери розповсюдження, тиражу і способу його виготовлення.

Заяви про державну реєстрацію друкованих засобів масової інформації подаються засновником (співзасновниками) до органів державної виконавчої влади, визначених Кабінетом міністрів України.

Стаття 12. Заява про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

У заяві про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації повинні бути вказані:

1) засновник (співзасновники) видання;

2) вид видання;

3) назва видання;

4) мова видання;

5) сфера розповсюдження (місцева, регіональна, загальнодержавна, зарубіжна) та категорії читачів;

6) програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість;

7) передбачувані періодичність випуску, обсяг і формат видання;

8) юридична адреса засновника, кожного із співзасновників та його (їх) банківські реквізити;

9) місцезнаходження редакції.

Реєструючий орган має право зажадати від засновника (співзасновників) подання документів, якими підтверджується його (їх) цивільна правоздатність та цивільна дієздатність (паспорт, статут, договір між співзасновниками, договір з правонаступником, довіреність тощо).

При проведенні державної реєстрації забороняється вимагати від засновника (співзасновників) подання інших відомостей і документів.

Стаття 13. Порядок розгляду заяви про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Реєструючий орган зобов'язаний в місячний строк розглянути заяву про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації і письмово повідомити засновника (співзасновників) про результат розгляду.

В межах цього строку реєструючий орган приймає рішення про:

а) державну реєстрацію видання;

б) відмову у державній реєстрації;

в) зупинення строку розгляду заяви про реєстрацію.

Зупинення цього строку здійснюється реєструючим органом, якщо:

1) засновник (співзасновники) не подав документи, якими підтверджується його (їх) цивільна правоздатність та цивільна дієздатність;

2) між співзасновниками не укладено установчий договір, передбачений статтею 9 цього Закону;

3) виникли обставини, за яких з незалежних від реєструючого органу причин своєчасне проведення державної реєстрації неможливе.

Зупинений строк розгляду заяви про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації поновлюється з дня, коли заявник письмово повідомить про усунення причин, що перешкоджали державній реєстрації видання.

Стаття 14. Розповсюдження друкованої інформації без державної реєстрації видань

Державній реєстрації не підлягають:

1) законодавчі, офіційні нормативні та інші акти, бюлетені судової та арбітражної практики, що видаються органами законодавчої, судової та виконавчої влади;

2) інформаційні матеріали та документація, що видаються підприємствами, організаціями, навчальними закладами і науковими установами з метою використання їх у своїй діяльності;

3) видана за допомогою технічних засобів друкована продукція, не призначена для публічного розповсюдження, або машинописна, розмножувана на правах рукопису.

Стаття 15. Відмова в державній реєстрації друкованого засобу масової інформації

Відмова в державній реєстрації друкованого засобу масової інформації можлива тільки з таких підстав:

1) якщо назва друкованого засобу масової інформації, його програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість суперечать статтям 3 і 4 цього Закону;

2) якщо реєструючим органом уже раніше видано свідоцтво друкованому засобу масової інформації з тією ж назвою, за винятком видань, що виходять різними мовами;

3) якщо заяву подано до закінчення року з дня набрання законної сили рішенням про припинення діяльності друкованого засобу масової інформації.

У письмовому повідомленні про відмову в державній реєстрації зазначаються підстави, передбачені цією статтею Закону.

Стаття 16. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації видається засновнику (співзасновникам) після сплати ним реєстраційного збору.

Засновник (співзасновники) зберігає право розпочати випуск друкованого засобу масової інформації протягом одного року з дня одержання свідоцтва. В разі пропуску цього строку без поважних причин свідоцтво про державну реєстрацію втрачає чинність.

Дублікат свідоцтва видається на підставі письмової заяви засновника (співзасновників) до реєструючого органу.

Зразок св... жавну ...єстр... го засобу м... ції затверд... том міністрі...

Стаття 17 ... збір

За видачу ... державну ... кованого засо... формації ... порядку ... новлених Ка... України.

За видачу ... державну р... ваного засоб... мації для ді... мір реєстр... зменшується... Від сплати... збору звільн... які засновуються ... ною метою ... го розповсюд...

Засновни... ки) ... збір ... з дня одер... повідомлен... органу про ... рацію дру... масової інф...

За видачу ... доцтва про ... рацію періо... ного видан... збір у розм... від устано... ційного збо...

Друкован... інформації, ... розповсюдж... ні, але заре... державних ... ржавній ре... із сплатою ... збору в пол...

Стаття 1... пуску дру... масової інф...

Випуск д... бу масової ... бути припи... засновника ... або суду.

Засновни... має право ... видання у ... ку, перед... чим догово... редакції ч... ром, уклад... ником (спі... редакцією.

Суд прип... видання у р... тини перш... Закону. П... суд повідо... реєструючо...

ПОСТАНОВА ВЕРХО...

Про введення в дію Закону У... масової інформац...

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» з дня його опублікування.

2. До приведення законодавства України у відповідність із Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» інші законодавчі акти України, рішення Кабінету міністрів України та підзаконні акти застосовуються, оскільки вони не суперечать цьому Закону.

3. Кабінету міністрів України до 1 лю... того 1993 року:

подати у Верховну Раду України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність із Законом Украї...

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ДРУКОВАНІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ (ПРЕСУ) В УКРАЇНІ

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про введення в дію Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» з дня його опублікування.

2. До приведення законодавства України у відповідність із Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» інші законодавчі акти України, рішення Кабінету міністрів України та підзаконні акти застосовуються, оскільки вони не суперечать цьому Закону.

3. Кабінету міністрів України до 1 лютого 1993 року:

подати у Верховну Раду України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність із Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»;

привести у відповідність із вказаним Законом рішення уряду України;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами, державними комітетами та відомствами України їх нормативних актів, в тому числі інструкцій, що суперечать зазначеному Закону.

4. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комісію Верховної Ради України з питань гласності та засобів масової інформації.

Голова Верховної Ради України
І. ПЛЮЩ

м. Київ
16 листопада 1992 року

Стаття 12. Заява про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

У заяві про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації повинні бути вказані:

1) засновник (співзасновники) видання;

2) вид видання;

3) назва видання;

4) мова видання;

5) сфера розповсюдження (місцева, регіональна, загальнодержавна, зарубіжна) та категорії читачів;

6) програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість;

7) передбачувані періодичність випуску, обсяг і формат видання;

8) юридична адреса засновника, кожного із співзасновників та його (їх) банківські реквізити;

9) місцезнаходження редакції.

Реєструючий орган має право зажадати від засновника (співзасновників) подання документів, якими підтверджується його (їх) цивільна правоздатність та цивільна дієздатність (паспорт, статут, договір між співзасновниками, договір з правонаступником, довіреність тощо).

При проведенні державної реєстрації забороняється вимагати від засновника (співзасновників) подання інших відомостей і документів.

Стаття 13. Порядок розгляду заяви про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Реєструючий орган зобов'язаний в місячний строк розглянути заяву про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації і письмово повідомити засновника (співзасновників) про результат розгляду.

В межах цього строку реєструючий орган приймає рішення про:

а) державну реєстрацію видання;

б) відмову у державній реєстрації;

в) зупинення строку розгляду заяви про реєстрацію.

Зупинення цього строку здійснюється реєструючим органом, якщо:

1) засновник (співзасновники) не подав документи, якими підтверджується його (їх) цивільна правоздатність та цивільна дієздатність;

2) між співзасновниками не укладено установчий договір, передбачений статтею 9 цього Закону;

3) виникли обставини, за яких з незалежних від реєструючого органу причин своєчасне проведення державної реєстрації неможливе.

Зупинений строк розгляду заяви про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації поновлюється з дня, коли заявник письмово повідомить про усунення причин, що перешкоджали державній реєстрації видання.

Стаття 14. Розповсюдження друкованої інформації без державної реєстрації видань

Державній реєстрації не підлягають:

1) законодавчі, офіційні нормативні та інші акти, бюлетені судової та арбітражної практики, що видаються органами законодавчої, судової та виконавчої влади;

2) інформаційні матеріали та документація, що видаються підприємствами, організаціями, навчальними закладами і науковими установами з метою використання їх у своїй діяльності;

3) видана за допомогою технічних засобів друкована продукція, не призначена для публічного розповсюдження, або машинописна, розмножувана на правах рукопису.

Стаття 15. Відмова в державній реєстрації друкованого засобу масової інформації

Відмова в державній реєстрації друкованого засобу масової інформації можлива тільки з таких підстав:

1) якщо назва друкованого засобу масової інформації, його програмні цілі (основні принципи) або тематична спрямованість суперечать статтям 3 і 4 цього Закону;

2) якщо реєструючим органом уже раніше видано свідоцтво друкованому засобу масової інформації з тією ж назвою, за винятком видань, що виходять різними мовами;

3) якщо заяву подано до закінчення року з дня набрання законної сили рішенням про припинення діяльності друкованого засобу масової інформації.

У письмовому повідомленні про відмову в державній реєстрації зазначаються підстави, передбачені цією статтею Закону.

Стаття 16. Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації видається засновнику (співзасновникам) після сплати ним реєстраційного збору.

Засновник (співзасновники) зберігає право розпочати випуск друкованого засобу масової інформації протягом одного року з дня одержання свідоцтва. В разі пропуску цього строку без поважних причин свідоцтво про державну реєстрацію втрачає чинність.

Дублікат свідоцтва видається на підставі письмової заяви засновника (співзасновників) до реєструючого органу.

Зразок свідоцтва про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації затверджується Кабінетом міністрів України.

Стаття 17. Реєстраційний збір

За видачу свідоцтва про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації справляється збір у порядку і розмірах, встановлених Кабінетом міністрів України.

За видачу свідоцтва про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації для дітей, інвалідів розмір реєстраційного збору зменшується на 50 відсотків. Від сплати реєстраційного збору звільняються видання, які засновуються з благодійною метою для безкоштовного розповсюдження.

Засновник (співзасновники) сплачує реєстраційний збір протягом одного місяця з дня одержання письмового повідомлення реєструючого органу про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації.

За видачу дубліката свідоцтва про державну реєстрацію періодичного друкованого видання справляється збір у розмірі 20 відсотків від установленого реєстраційного збору.

Друковані засоби масової інформації, що видаються та розповсюджуються в Україні, але зареєстровані в інших державах, підлягають державній реєстрації в Україні із сплатою реєстраційного збору в половинному розмірі.

Стаття 18. Припинення випуску друкованого засобу масової інформації

Випуск друкованого засобу масової інформації може бути припинено за рішенням засновника (співзасновників) або суду.

Засновник (співзасновники) має право припинити випуск видання у випадках і порядку, передбачених установчим договором або статутом редакції чи іншим договором, укладеним між засновником (співзасновниками) і редакцією.

Суд припиняє випуск видання у разі порушення частини першої статті 3 цього Закону. Про своє рішення суд повідомляє відповідний реєструючий орган.

На підставі письмового повідомлення засновника (співзасновників), погодженого з редакцією, або рішення суду про припинення випуску друкованого засобу масової інформації реєструючий орган визнає свідоцтво про його державну реєстрацію недійсним.

Вилучення тиражу чи окремої його частини допускається тільки за рішенням або вироком суду, які набрали чинності.

Стаття 19. Порядок оскарження відмови в державній реєстрації друкованого засобу масової інформації або рішення про припинення його випуску

Відмова в державній реєстрації друкованого засобу масової інформації або порушення встановленого статтею 13 цього Закону порядку державної реєстрації, а також рішення про припинення випуску видання можуть бути оскаржені засновником (співзасновниками) у судовому порядку.

Скасування рішення про припинення діяльності друкованого засобу масової інформації тягне за собою відшкодування збитків, заподіяних засновнику (співзасновникам), включаючи неодержані доходи.

Стаття 20. Перереєстрація друкованого засобу масової інформації

Друкований засіб масової інформації підлягає перереєстрації в разі зміни засновника (складу співзасновників), назви, мови, сфери розповсюдження видання.

Зміна засновника (складу співзасновників) повинна оформлятися угодою між засновником (співзасновниками) і його правонаступником, укладеною відповідно до вимог цивільного законодавства України. Ця угода є підставою для подання правонаступником заяви про перереєстрацію в порядку, передбаченому статтями 11 і 12 цього Закону.

Спори щодо зміни засновника (складу співзасновників) вирішуються судом в порядку, передбаченому цивільним процесуальним законодавством України.

При перереєстрації друкованого засобу масової інформації реєстраційний збір сплачується у половинному розмірі.

Стаття 21. Редакція друкованого засобу масової інформації

Підготовку та випуск у світ друкованого засобу масової інформації за дорученням засновника (співзасновників) здійснює редакція або інша установа, що виконує її функції.

Редакція діє на підставі свого статуту та реалізує програму друкованого засобу масової інформації, затверджену засновником (співзасновниками).

Редакція друкованого засобу масової інформації набуває статусу юридичної особи з дня державної реєстрації, яка здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

Стаття 22. Статут редакції друкованого засобу масової інформації

Статут редакції друкованого засобу масової інформації визначає виробничі, майнові, фінансові та інші умови її діяльності.

Статут редакції затверджується засновником (співзасновниками) відповідно до чинного законодавства України.

Статут редакції може передбачати будь-які види господарської діяльності, які не заборонені законом і відповідають цілям її діяльності.

У статуті редакції визначаються: засновник (співзасновники) та назва друкованого засобу масової інформації, місцезнаходження його редакції, предмет і цілі діяльності, її органи управління, порядок їх формування, компетенція та повноваження журналістського і трудового колективів та їх виборних органів, порядок утворення майна редакції, положення щодо вирішення питань виробничого, фінансового, матеріально-технічного забезпечення діяльності видання та його редакції, умови її реорганізації, припинення діяльності, інші положення.

Стаття 23. Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації

Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації є керівником редакції, уповноваженим на те засновником (співзасновниками).

Редактор (головний редактор) призначається (обирається) на посаду і звільняється з посади в порядку, встановленому засновником (співзасновниками) у статуті редакції відповідно до чинного законодавства України про працю.

Редактор (головний редактор), обраний на посаду трудовим колективом редакції, не може бути звільнений з посади без згоди трудового колективу редакції.

Редактор (головний редактор) керує діяльністю редакції в межах повноважень, визначених її статутом, представляє редакцію у відносинах із засновником (співзасновниками), видавцем, авторами, державними органами, громадськими об'єднаннями і окремими громадянами, а також у суді, арбітражному суді і третейському суді та несе відповідальність за виконання вимог до діяльності друкованого засобу ма-

ГОЛОС України

…КРАЇНИ

…АНІ ЗАСОБИ
…І (ПРЕСУ) В УКРАЇНІ

…НОЇ РАДИ УКРАЇНИ

…країни «Про друковані засоби …(пресу) в Україні»

…ни «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»;

привести у відповідність із вказаним Законом рішення уряду України;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами, державними комітетами та відомствами України їх нормативних актів, в тому числі інструкцій, що суперечать зазначеному Закону.

4. Контроль за виконанням цієї Постанови покласти на Комісію Верховної Ради України з питань гласності та засобів масової інформації.

Голова Верховної Ради України
І. ПЛЮЩ

м. Київ
16 листопада 1992 року

…цтва …ро державну …ію д…рваного …вої інформа…ться Кабіне… України.

…Реєстраційний

…свідоцтва про …страцію дру…у масової ін…ля… я збір у …зм…, встано…етом міністрів

…свідоцтва про …трацію друко…масової інфор… інвалідів поз…йного збору …а 50 відсотків. …реєстраційного …ться видання, …ся з благодій… безкоштовно…ення.

…(співзасновни… реєс…ійний …одного місяця …ня письмового …реєструючого …ржавну реєст…аного засобу …ації.

…убліката сві…ржавну реєст…ного друкова… справляється …20 відсотків …ного реєстра…

…асоби масової … видаються та …ться в Украї…ровані в ін… підлягають де…ації в Україні …реєстраційного …нному розмірі.

…Припинення ви…аного засобу …ації

…кованого засо…формації може …о за рішенням …івзасновників)

…півзасновники) …пинити випуск …дках і поряд…них установ… або статутом …шим догово…м між засно…новниками) і

…є випуск ви…орушення час…статті 3 цього …своє рішення … відповідний …орган.

На підставі письмового повідомлення засновника (співзасновників), погодженого з редакцією, або рішення суду про припинення випуску друкованого засобу масової інформації реєструючий орган визнає свідоцтво про його державну реєстрацію недійсним.

Вилучення тиражу чи окремої його частини допускається тільки за рішенням або вироком суду, які набрали чинності.

Стаття 19. Порядок оскарження відмови в державній реєстрації друкованого засобу масової інформації або рішення про припинення його випуску

Відмова в державній реєстрації друкованого засобу масової інформації або порушення встановленого статтею 13 цього Закону порядку державної реєстрації, а також рішення про припинення випуску видання можуть бути оскаржені засновником (співзасновниками) у судовому порядку.

Скасування рішення про припинення діяльності друкованого засобу масової інформації тягне за собою відшкодування збитків, заподіяних засновнику (співзасновникам), включаючи неодержані доходи.

Стаття 20. Перереєстрація друкованого засобу масової інформації

Друкований засіб масової інформації підлягає перереєстрації в разі зміни засновника (складу співзасновників), назви, мови, сфери розповсюдження видання.

Зміна засновника (складу співзасновників) повинна оформлятися угодою між засновником (співзасновниками) і його правонаступником, укладеною відповідно до вимог цивільного законодавства України. Ця угода є підставою для подання правонаступником заяви про перереєстрацію в порядку, передбаченому статтями 11 і 12 цього Закону.

Спори щодо зміни засновника (складу співзасновників) вирішуються судом в порядку, передбаченому цивільним процесуальним законодавством України.

При перереєстрації друкованого засобу масової інформації реєстраційний збір сплачується у половинному розмірі.

Стаття 21. Редакція друкованого засобу масової інформації

Підготовку та випуск у світ друкованого засобу масової інформації за дорученням засновника (співзасновників) здійснює редакція або інша установа, що виконує її функції.

Редакція діє на підставі свого статуту та реалізує програму друкованого засобу масової інформації, затверджену засновником (співзасновниками).

Редакція друкованого засобу масової інформації набуває статусу юридичної особи з дня державної реєстрації, яка здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

Стаття 22. Статут редакції друкованого засобу масової інформації

Статут редакції друкованого засобу масової інформації визначає виробничі, майнові, фінансові та інші умови її діяльності.

Статут редакції затверджується засновником (співзасновниками) відповідно до чинного законодавства України.

Статут редакції може передбачати будь-які види господарської діяльності, які не заборонені законом і відповідають цілям її діяльності.

У статуті редакції визначаються: засновник (співзасновники) та назва друкованого засобу масової інформації, місцезнаходження його редакції, предмет і цілі діяльності, її органи управління, порядок їх формування, компетенція та повноваження журналістського і трудового колективів та їх виборних органів, порядок утворення майна редакції, положення щодо вирішення питань виробничого, фінансового, матеріально-технічного забезпечення діяльності видання та його редакції, умови її реорганізації, припинення діяльності, інші положення.

Стаття 23. Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації

Редактор (головний редактор) друкованого засобу масової інформації є керівником редакції, уповноваженим на те засновником (співзасновниками).

Редактор (головний редактор) призначається (обирається) на посаду і звільняється з посади в порядку, встановленому засновником (співзасновниками) у статуті редакції відповідно до чинного законодавства України про працю.

Редактор (головний редактор), обраний на посаду трудовим колективом редакції, не може бути звільнений з посади без згоди трудового колективу редакції.

Редактор (головний редактор) керує діяльністю редакції в межах повноважень, визначених її статутом, представляє редакцію у відносинах із засновником (співзасновниками), видавцем, авторами, державними органами, громадськими об'єднаннями і окремими громадянами, а також у суді, арбітражному суді і третейському суді та несе відповідальність за виконання вимог до діяльності друкованого засобу масової інформації, його редакції відповідно до цього Закону та інших актів законодавства України.

Стаття 24. Редакційна колегія друкованого засобу масової інформації

Редакційна колегія — дорадчий орган управління діяльністю редакції друкованого засобу масової інформації — створюється, діє та припиняє свою діяльність відповідно до статуту редакції і очолюється її редактором (головним редактором).

Рішення редакційної колегії набирає чинності після його затвердження редактором (головним редактором).

Стаття 25. Журналіст редакції друкованого засобу масової інформації

Журналістом редакції друкованого засобу масової інформації відповідно до цього Закону є творчий працівник, який професійно збирає, одержує, створює і займається підготовкою інформації для друкованого засобу масової інформації та діє на підставі трудових чи інших договірних відносин з його редакцією або займається такою діяльністю за уповноваженням.

Належність журналіста до друкованого засобу масової інформації підтверджується редакційним посвідченням чи іншим документом, виданим йому редакцією цього друкованого засобу масової інформації.

На особу, якій видано редакційне посвідчення чи інший документ, що засвідчує її належність до друкованого засобу масової інформації, поширюються права і обов'язки, зазначені у статті 26 цього Закону.

Стаття 26. Права та обов'язки журналіста редакції

Здійснюючи свою діяльність на засадах професійної самостійності, журналіст використовує права і виконує обов'язки, передбачені Законом України «Про інформацію» та цим Законом.

Журналіст має право:

1) на вільне одержання, використання, поширення (публікацію) та зберігання інформації;

2) відвідувати державні органи влади, органи місцевого і регіонального самоврядування, а також підприємства, установи і організації та бути прийнятим їх посадовими особами;

3) відкрито здійснювати записи, в тому числі із застосуванням будь-яких технічних засобів, за винятком випадків, передбачених законом;

4) на вільний доступ до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів; обмеження цього доступу зумовлюються лише специфікою цінностей та особливими умовами їх схоронності, що визначаються чинним законодавством України;

5) переваги на одержання відкритої за режимом доступу інформації;

6) на безкоштовне задоволення запиту щодо доступу до офіційних документів;

7) по пред'явленні редакційного посвідчення чи іншого документа, що засвідчує його належність до друкованого засобу масової інформації, перебувати в районі стихійного лиха, катастроф, в місцях аварій, масових безпорядків, на мітингах і демонстраціях, на територіях, де оголошено надзвичайний стан;

8) звертатися до спеціалістів при перевірці одержаних інформаційних матеріалів;

9) поширювати підготовлені ним повідомлення і матеріали за власним підписом, під умовним ім'ям (псевдонімом) або без підпису (анонімно);

10) відмовлятися від публікації матеріалу за власним підписом, якщо його зміст після редакційної правки суперечить особистим переконанням автора;

11) на збереження таємниці авторства та джерел інформації, за винятком випадків, коли ці таємниці обнародуються на вимогу суду.

Журналіст зобов'язаний:

1) дотримуватися програми діяльності друкованого засобу масової інформації, з редакцією якого він перебуває у трудових або інших договірних відносинах, керуватися положеннями статуту редакції;

2) подавати для публікації об'єктивну і достовірну інформацію;

3) задовольняти прохання осіб, які надають інформацію, щодо їх авторства або збереження таємниці авторства;

4) відмовлятися від доручення редактора (головного редактора) чи редакції, якщо воно не може бути виконано без порушення Закону;

5) представлятися та пред'являти редакційне посвідчення чи інший документ, що засвідчує його належність до друкованого засобу масової інформації;

6) виконувати обов'язки учасника інформаційних відносин;

7) утримуватися від поширення в комерційних цілях інформаційних матеріалів, які містять рекламні відомості про реквізити виробника продукції чи послуг (його адресу, контактний телефон, банківський рахунок); комерційні ознаки товару чи послуг тощо.

Журналіст несе відповідальність в межах чинного законодавства за перевищення своїх прав і невиконання обов'язків.

Стаття 27. Акредитація журналіста

Редакції друкованих засобів масової інформації мають право за погодженням з державними органами та органами управління громадських об'єднань безкоштовно акредитовувати при них своїх журналістів на визначений або на невизначений строк.

Органи, при яких акредитовано журналіста, сприяють йому у здійсненні професійної діяльності, попереджують про проведення нарад та інших заходів, забезпечують стенограмами, протоколами та іншими матеріалами.

У разі перевищення журналістом своїх прав і невиконання обов'язків його акредитація може бути припинена тільки за рішенням органу, який його акредитував. Письмове повідомлення із зазначенням підстав припинення акредитації одночасно видається журналісту і надсилається редакції друкованого засобу масової інформації, до якого він належить.

Стаття 28. Видавець друкованого засобу масової інформації

Видавцем друкованого засобу масової інформації може виступати суб'єкт підприємницької діяльності, який здійснює функції матеріально-технічного забезпечення видання друкованого засобу масової інформації, на підставі пред'явлення засновником (співзасновниками) свідоцтва про його державну реєстрацію і укладеного між ними договору.

Стаття 29. Продукція друкованого засобу масової інформації

Виготовлений видавцем тираж окремого випуску видання, підписаний редактором (головним редактором) на вихід у світ, є продукцією друкованого засобу масової інформації.

Стаття 30. Розповсюджувач продукції друкованого засобу масової інформації

Суб'єкт підприємницької діяльності, який продає, надсилає за передплатою чи іншим способом розповсюджує виданий тираж періодичного і такого, що продовжується, видання, є розповсюджувачем продукції друкованого засобу масової інформації.

Чинити перешкоди розповсюджувачу у здійсненні його діяльності на законних підставах забороняється.

Стаття 31. Виробничі, майнові та фінансові відносини між суб'єктами діяльності друкованих засобів масової інформації

Виробничі, майнові та фінансові відносини засновника (співзасновників), редакції, видавця, розповсюджувача друкованого засобу масової інформації будуються на основі чинного законодавства і договору.

Договором визначаються:

кошти на утримання редакції;

частини доходу (прибутку) від діяльності редакції, що розподіляються і надходять у розпорядження засновника (співзасновників), редакції, видавця та розповсюджувача;

зобов'язання засновника і видавця щодо забезпечення виробничих та соціально-побутових умов життя та праці співробітників редакції відповідно до вимог, передбачених чинним законодавством;

інші положення.

Стаття 32. Вихідні дані

У кожному випуску друкованого засобу масової інформації повинні міститися такі вихідні дані:

1) назва видання;

2) засновник (співзасновники);

3) прізвище та ініціали редактора (головного редактора);

4) порядковий номер випуску і дата його виходу в світ;

5) індекс видання, розповсюджуваного за передплатою;

6) тираж;

7) ціна або помітка «Безкоштовно»;

8) адреси редакції, видавця, друкарні;

9) серія, номер і дата видачі свідоцтва про державну реєстрацію;

10) видавець (співвидавці).

Розповсюдження продукції друкованого засобу масової інформації без вихідних даних забороняється.

Стаття 33. Контрольні примірники

Контрольні примірники періодичних і таких, що продовжуються, видань відразу після надрукування безоплатно надсилаються редакцією засновникові (співзасновникам) і реєструючому органу.

РОЗДІЛ III. ВІДНОСИНИ МІЖ РЕДАКЦІЯМИ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ І ГРОМАДЯНАМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Стаття 34. Право на одержання масової інформації через друковані засоби масової інформації

Всі громадяни України, юридичні особи і державні органи відповідно до статті 9 Закону України «Про інформацію» мають право на оперативне одержання через друковані засоби масової інформації публічно поширюваної інформації про діяльність державних органів і організацій, громадських об'єднань та їх посадових осіб, а також інших відомостей, необхідних для реалізації ними своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій.

(Закінчення на 14-й стор.).

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ДРУКОВАНІ ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ (ПРЕСУ) В УКРАЇНІ

(Закінчення. Початок на 12—13-й стор.).

Стаття 35. Інформаційний запит щодо доступу до офіційних документів і запит щодо надання письмової або усної інформації для друкованих засобів масової інформації

Порядок і форма запиту щодо доступу до офіційних документів і запиту щодо надання письмової або усної інформації для друкованих засобів масової інформації, строки їх розгляду, відмова та відстрочка задоволення, порядок відшкодування витрат, пов'язаних із задоволенням запитів, а також характер документів та інформації, що не підлягають наданню для ознайомлення за запитом, визначаються Законом України «Про інформацію».

Стаття 36. Авторські твори і листи

Редакція зобов'язана при використанні авторських матеріалів і творів художньої літератури та мистецтва додержувати авторських прав та прав на інтелектуальну власність.

Ніхто не має права зобов'язати редакцію опублікувати відхилений твір, лист, інший матеріал або повідомлення, якщо інше не передбачено цим Законом або статутом редакції.

Лист, адресований редакції, може бути використаний у повідомленнях і матеріалах, якщо при цьому не змінюється зміст листа і не порушуються положення цього Закону.

Редакція не зобов'язана відповідати на листи чи пересилати їх до інших інстанцій.

Стаття 37. Спростування інформації

Громадяни, юридичні особи і державні органи, а також їх законні представники мають право вимагати від редакції друкованого засобу масової інформації опублікування ним спростування поширених про них відомостей, що не відповідають дійсності або принижують їх честь та гідність.

Якщо редакція не має доказів того, що опубліковані нею відомості відповідають дійсності, вона зобов'язана на вимогу заявника опублікувати спростування їх у запланованому найближчому випуску друкованого засобу масової інформації або опублікувати його за власною ініціативою.

Спростування повинно бути набрано тим же шрифтом і поміщено під заголовком «Спростування» на тому ж місці шпальти, де містилося повідомлення, яке спростовується.

Обсяг спростування не може більше ніж удвічі перевищувати обсяг спростовуваного фрагменту опублікованого повідомлення або матеріалу. Забороняється вимагати, щоб спростування було меншим, ніж половина стандартної сторінки машинописного тексту.

Спростування може бути підготовлено у формі відповіді, обсяг якої не перевищує спростовуваного матеріалу.

Скорочення чи інші зміни в тексті спростування заявника без його згоди не допускаються.

Редакція відмовляє в публікації спростування, якщо спростування:

1) порушує положення статті 3 цього Закону;

2) суперечить рішенню або вироку суду, які набрали чинності;

3) є анонімним.

Редакція може відмовити в публікації спростування, якщо спростування:

1) стосується відомостей, які нею вже спростовано;

2) надійшло з вимогою заявника опублікувати його пізніше, ніж через рік з дня публікації відомостей, що спростовуються.

Редакція зобов'язана в строк, що не перевищує одного місяця з дня надходження вимоги, опублікувати спростування, письмово повідомити заявника про строк і час публікації спростування в разі затримки або про відмову в його публікації, зазначивши підстави відмови.

Заявник має право оскаржити відмову в публікації спростування або порушення порядку його публікації до суду, який приймає скаргу до розгляду протягом року з дня публікації спростовуваних відомостей.

РОЗДІЛ IV. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 38. Міжнародна діяльність друкованих засобів масової інформації та співробітництво у цій сфері

Міжнародна діяльність друкованих засобів масової інформації та співробітництво у цій сфері здійснюються на основі міжнародних договорів, укладених Україною, Закону України «Про інформацію», цього Закону та інших актів чинного законодавства України.

Редакції, журналісти та їх професійні об'єднання беруть участь у міжнародному співробітництві у сфері діяльності друкованих засобів масової інформації на основі угод з громадянами і організаціями інших держав, а також з міжнародними організаціями.

Стаття 39. Розповсюдження в Україні зарубіжних друкованих засобів масової інформації

Для розповсюдження зарубіжного друкованого засобу масової інформації в Україні необхідно одержати дозвіл відповідного державного органу, якщо порядок розповсюдження не встановлено міжнародним договором.

Митний збір за ввезення в Україну продукції зарубіжних засобів масової інформації сплачується в порядку і розмірах, встановлених митним законодавством України.

Міжнародними договорами регулюються порядок виготовлення продукції зарубіжних друкованих засобів масової інформації, а також їх розповсюдження в Україні.

Стаття 40. Зарубіжні кореспонденти

Представництва зарубіжних друкованих засобів масової інформації в Україні створюються за погодженням з Міністерством закордонних справ України, якщо інше не передбачено міжнародним договором.

Зарубіжні представництва українських друкованих засобів масової інформації створюються в порядку, передбаченому законодавчими актами країни перебування, якщо інше не передбачено міжнародним договором.

Акредитація зарубіжних кореспондентів в Україні проводиться Міністерством закордонних справ України відповідно до статті 27 цього Закону.

РОЗДІЛ V. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ СВОБОДИ ДІЯЛЬНОСТІ ДРУКОВАНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 41. Підстави відповідальності

Редакції, засновники, видавці, розповсюджувачі, державні органи, організації та громадські об'єднання несуть відповідальність за порушення законодавства про друковані засоби масової інформації.

Порушеннями законодавства України про друковані засоби масової інформації є:

1) порушення, передбачені статтею 47 Закону України «Про інформацію»;

2) незаконне вилучення або знищення тиражу або його частини;

3) порушення прав журналіста, встановлених цим Законом;

4) порушення положень статті 3 цього Закону;

5) зловживання правами журналіста;

6) одержання свідоцтва про державну реєстрацію шляхом обману;

7) незаконне виготовлення і розповсюдження продукції друкованого засобу масової інформації без його реєстрації або після припинення його діяльності, ухилення від перереєстрації;

8) порушення порядку вміщення даних, надсилання контрольних примірників;

9) порушення права вимоги щодо публікації спростування та порядку його публікації, передбачених статтею 37 цього Закону.

За ці порушення винні особи притягаються до дисциплінарної, цивільно-правової, адміністративної або кримінальної відповідальності згідно з чинним законодавством України.

До відповідальності за зловживання свободою діяльності друкованих засобів масової інформації нарівні з авторами інформаційних матеріалів, що порушують цей Закон, притягуються журналіст редакції, її редактор (головний редактор) або інші особи, з дозволу яких ці матеріали було поширено.

Стаття 42. Звільнення від відповідальності

Редакція, журналіст не несуть відповідальності за публікацію відомостей, які не відповідають дійсності, принижують честь і гідність громадян і організацій, порушують права і законні інтереси громадян або являють собою зловживання свободою діяльності друкованих засобів масової інформації і правами журналіста, якщо:

1) ці відомості одержано від інформаційних агентств або від засновника (співзасновників);

2) вони містяться у відповіді на інформаційний запит щодо доступу до офіційних документів і запит щодо надання письмової або усної інформації, наданої відповідно до вимог Закону України «Про інформацію»;

3) вони є дослівним відтворенням офіційних виступів посадових осіб державних органів, організацій і громадських об'єднань;

4) вони є дослівним відтворенням матеріалів, опублікованих іншим друкованим засобом масової інформації з посиланням на нього;

5) в них розголошується таємниця, яка спеціально охороняється Законом, проте ці відомості не було отримано журналістом незаконним шляхом.

Стаття 43. Захист і охорона журналіста при виконанні службових обов'язків

Професійний журналіст редакції при виконанні службових обов'язків перебуває під її правовим і соціальним захистом. Честь, гідність, недоторканність журналіста охороняються законом.

Президент України
Л. КРАВЧУК

м. Київ
16 листопада 1992 року

Огляд листів

ЯК ЖИВЕШ, МАЛЕНЬКА ЛЮДИНО?

Різноманітна наша пошта. Читачі жваво відгукуються на всі події, що відбуваються в державі. Не менше пишуть і про власні біди. Ось колективна скарга мешканців з Нікополя, з 33-квартирного будинку, що по вулиці К. Лібкнехта, 146: «Сім років міська адміністрація спостерігає за нашим будинком — провалиться він чи ні. Тим часом падають простінки, сходи тримаються на підпорах, наскрізні тріщини досягли 100—150 мм, пошкоджено труби каналізації і опалювання, електропроводи. Багаторазові звернення в різні інстанції — від ЖЕКу до представника Президента — не дають жодного результату. Навіть ремонт не планується, не те що відселення з аварійного будинку.

Допитливі мешканці вирішили самі з'ясувати, чому будинок тріщить по всіх швах. Зробили підкоп під черговою тріщиною і побачили, що фундамент під триповерховою будівлею не сягає й метра. Очевидно, доля будинку вирішилася ще при його спорудженні, а хто ж, врешті, вирішить долю мешканців!

Усі ми прекрасно розуміємо, що помешкання людини займає чільне місце в її житті. Це окрема держава, де панують свої звичаї і закони. І кожний член сім'ї прагне мати свій куточок, навіть найменша дитина.

«Усе життя живемо сім'єю у комірчині площею 10 квадратних метрів,— пише мешканець Львова Петро Швець.— Тут виховали двоє дітей, як собака цуценят у будці, тепер виховуємо тут і онуків. З 1971 року стою на квартоблiку в Ленінському райвиконкомі міста Львова. На сьогодні мій номер 1009-й. До приходу до влади демократів у мене був уже 270-ий. Звертаюся до редакції «Голосу України» як до найвищої народної інстанції: скільки років треба так каратися, щоб одержати квартиру! І чи гідні людини такі умови проживання, коли на одного припадає аж два квадратні метри! Прошу, надрукуйте мого листа, щоб українці всього світу знали, як керує у Львові демократія. Від представника Президента С. Давимуки навіть відповіді не одержав на свої листи-запити».

У подібних умовах живе й сім'я Валентини Стрекалової з Євпаторії. Теж десять квадратних метрів на чотирьох, та ще хвора дитина, і десять років черги на одержання квартири. Не можна сказати, що їм не обіцяли. Навіть запропонували окрему квартиру, але... там уже проживала інша сім'я. «У будинку ще не було вікон, дверей, сантехніки, стіни без штукатурки, а люди самі зробили всі роботи і вселилися задовго до здачі будинку»,— читаємо в листі жінки. Виявляється, можна навіть так діяти. На що тільки не йдуть люди заради окремого куточка для проживання!

А в Петра Сукретного з Остра Козелецького району Чернігівської області інша проблема. Проживає у власному будинку, але не може заїхати до свого ж двору машиною. Тож коли привозить, скажімо, вугілля, то носить з вулиці відром. А все через те, що сусідка привласнила частину вулиці: загородила парканом, а потім ще й прибудову до хати зробила. Слід сказати, що вулиці там колись не було — її вирішено зробити з ініціативи райвиконкому. Для цього треба було відчужити частину присадибних ділянок. Сусіди погодилися, але з часом вирішили повернути те, що вже давно вважалося не їхнім. Петро Панкратович двадцять років оббиває пороги міської влади, щоб допомогли повернути вулицю. За цей час він встиг постаріти, посивіти, а кінця конфліктові навколо вулиці не видно.

Перелік скарг можна продовжувати. Ми вам розповіли про ті, вирішення яких тягнеться десятиріччями. І якщо житлові проблеми справді є найскладніші, їх розв'язання вимагає тривалого часу, то, скажіть, будь ласка, навіщо розтягувати на двадцять років питання з вулицею в Острі чи з ремонтом аварійного будинку в Нікополі!

Марія ДАВИДЕНКО,
заступник редактора відділу листів і соціологічної інформації.

11 грудня 1992 року Акціонерний банк «ІНКО» проводить презентацію іменної премії за видатний внесок у розвиток економіки України. Її лауреатами можуть стати громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, що своєю діяльністю сприяли здійсненню економічних реформ. Розмір щорічної іменної премії становить один мільйон карбованців.

Бажаємо успіху вам, панове.

Наша адреса: 252023, Україна, м. Київ, вул. Мечникова, 10/2.

Телефон: 432-45-66.

Факс: 294-87-90.

ФІРМА «БАЛАНС» – ЛІДЕР БАКАЛІЙНОГО БІЗНЕСУ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ –

має честь повідомити про готовність закупити НА УМОВАХ ПОСТАЧАЛЬНИКА великі оптові партії плодоовочевих та рибних консервів, соків, томатної пасти, алкогольних напоїв, імпортних цигарок, спирту, сирів, сухої бакалії.

Якщо у вас є виробництво, ми вкладемо гроші в обладнання, технологічний процес і разом реалізуємо товар.

Якщо у вас немає нічого, але є інформація, негайно відкладіть усе і телефонуйте. Ми зробимо бізнес разом.

ДО РИНКУ З «БАЛАНСОМ» — ЦЕ ЄДИНИЙ ШЛЯХ!
Телефон у Львові: (0322-72-26-19).
Факс: (0322-72-67-27).

ПУТІВКИ В САНАТОРІЇ

Волинська обласна фірма «Агроздоровсервіс» реалізує санаторні путівки на курорти Трускавець, Моршин, Хмельник, Миргород, Закарпаття, Солотвино (в останньому лікують бронхіальну астму в соляних шахтах) та волинські санаторії «Лісова пісня» і «Турія».

Ціна путівок — 9—15 тис. крб.

Путівки на 1993 рік просимо письмово замовити з поквартальним розподілом.

Адреса: 263005, м. Луцьк, проспект Перемоги, 14.
Тел.: 4-94-69, 4-94-86.

КРУИЗЫ ЭКСТРА КЛАССА

PRIMEXPRESS

Одесса, 270091, ул. Загубанского, 10-А, тел. (0482) 33-05-83, 25-90-74, 22-72-82.
Телекс: 232188 TEMP SU.
Факс: 32-56-15.

FINCO®

Финансовая компания «Финко»

(Российская Федерация, Москва)
оказывает помощь украинским фирмам и предприятиям в быстром переводе платежей из Украины в Россию за пять банковских дней по курсу 1,75 крб. : 1,00 руб.
Минимальная сумма 1 000 000 карбованцев.
Телефон представителя в Киеве: (044) 432-84-83

ГОЛОС України

ЗАСНОВНИК — ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

РЕДКОЛЕГІЯ: Анатолій ГОРЛОВ, перший заступник головного редактора; Олександр БІЛИК, заступник головного редактора; Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, оглядач, завідуючий відділом культури; Борис СИДОРЕНКО, заступник головного редактора; Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, редактор відділу кореспондентської мережі; Віталій СУДДЯ, відповідальний секретар.

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-89-61; 441-89-46; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
⊙ Рукописів не повертаємо.
⊙ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

☆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

☆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Індекс 60955.

Загальний тираж 450 601

Комбінат друку видавництва «Преса України».
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Зам. 0311234.